

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DO
SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA
ZA OKRES OD 1 STYCZNIA 2016 R.
DO 31 GRUDNIA 2016 R.

Warszawa, lipiec 2017 r.

WSTĘP	4
1. PEŁNOMOCNIK RZĄDU DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA.....	5
1.1 PODSTAWA PRAWNA DZIAŁANIA, KOMPETENCJE I ZADANIA	5
2 MONITOROWANIE SYTUACJI W ZAKRESIE PRZESTRZEGANIA ZASADY RÓWNEGO TRAKTOWANIA ...	7
2.1 PROPOZYCJE ZMIAN LEGISLACYJNYCH LUB OGRANICZENIA SKUTKÓW POWSTAŁYCH W WYNIKU NARUSZENIA ZASADY RÓWNEGO TRAKTOWANIA	7
2.2 DZIAŁANIA WYNIKAJĄCE Z ZOBOWIĄZAŃ MIĘDZYNARODOWYCH I CZŁONKOSTWA POLSKI W ORGANIZACJACH MIĘDZYNARODOWYCH.....	19
2.3 SPRAWY WPŁYWAJĄCE DO PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA.....	24
3 PROMOWANIE, UPOWSZECHNIANIE I PROPAGOWANIE PROBLEMATYKI RÓWNEGO TRAKTOWANIA	27
3.1 PROJEKTY REALIZOWANE PRZEZ PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA	27
3.2 UDZIAŁ W SPOTKANIACH, SEMINARIACH I KONFERENCJACH DOTYCZĄCYCH RÓWNEGO TRAKTOWANIA.....	29
3.3 DYSKUSJA W SPRAWIE WYPOWIEDZENIA KONWENCJI RADY EUROPY O ZAPOBIEGANIU I ZWALCZANIU PRZEMOCY WOBEC KOBIET I PRZEMOCY DOMOWEJ	37
3.4 SPOTKANIA PEŁNOMOCNIKA Z PRZEDSTAWICIELAMI INSTYTUCJI I ORGANIZACJI DZIAŁAJĄCYMI W OBSZARZE RÓWNEGO TRAKTOWANIA	38
3.5 SPOTKANIA, WYDARZENIA I KONFERENCJE OBJĘTE HONOROWYM PATRONATEM	41
4 WSPÓŁPRACA MIĘDZYINSTYTUCJONALNA	42
4.1 KRAJOWE ZESPOŁY, GRUPY, RADY, W KTÓRYCH DZIAŁAJĄ PRZEDSTAWICIELE PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA.....	42
4.2 MIĘDZYNARODOWE ZESPOŁY, GRUPY, RADY, W KTÓRYCH DZIAŁAJĄ PRZEDSTAWICIELE PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA	44
5 ZESPOŁY DZIAŁAJĄCE PRZY PEŁNOMOCNIKU RZĄDU DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA LUB POD PRZEWODNICTWEM PEŁNOMOCNIKA	47
5.1 ZESPÓŁ MONITORUJĄCY KRAJOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ RÓWNEGO TRAKTOWANIA	47
5.2 ZESPÓŁ DO SPRAW WSPARCIA ORGANIZACJI ŚWIATOWEGO SZCZYTU KOBIET W WARSZAWIE W 2016 R.	50
6 PODSUMOWANIE I WNIOSKI	52

WSTĘP

Sprawozdanie z działalności Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania stanowi wykonanie art. 23 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2016 r., poz. 1219), ustanawiającego obowiązek przedstawienia Radzie Ministrów okresowej informacji o pracy Pełnomocnika.

W trakcie 2016 roku nastąpiła zmiana osoby pełniącej funkcję Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania. Od dnia 6 stycznia 2016 r. do 3 października 2016 r. funkcję tę sprawował Wojciech Kaczmarczyk, natomiast od 5 października 2016 r. funkcję pełni Adam Lipiński.

Niniejsze sprawozdanie przedstawia najważniejsze działania i inicjatywy podjęte przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. Opisuje również podejmowane przez Pełnomocnika działania w zakresie zmian legislacyjnych lub ograniczenia skutków powstałych w wyniku naruszenia zasady równego traktowania, a także działania wynikające z zobowiązań międzynarodowych.

Sprawozdanie przedstawia także realizowany w 2016 r. przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania projekt oraz działania podejmowane na rzecz promowania, upowszechniania i propagowania problematyki równego traktowania.

Sprawozdanie zawiera również opis przykładowych inicjatyw oraz interwencji podejmowanych przez Pełnomocnika w ramach monitorowania sytuacji w zakresie przestrzegania zasady równego traktowania, jak również opis działań podejmowanych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej.

1. PEŁNOMOCNIK RZĄDU DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA

1.1 Podstawa prawna działania, kompetencje i zadania

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2016 r., poz. 1219), dalej zwaną „ustawą”. Przepisy ustawy określają obszary i sposoby przeciwdziałania naruszeniom zasady równego traktowania ze względu na wskazane w niej cechy prawnie chronione oraz organy właściwe w zakresie realizacji zasady równego traktowania. Stosownie do art. 18 ustawy wykonywanie zadań dotyczących realizacji zasady równego traktowania powierzono Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Równego Traktowania.

Tryb powoływania i odwoływania Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania został określony w art. 20 ustawy, zgodnie, z którym uprawnienie to przysługuje Prezesowi Rady Ministrów. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania realizując zasadę równego traktowania podległy jest wyłącznie Presowi Rady Ministrów.

Stosownie do art. 21 ust. 1 ustawy do zadań Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania należy w szczególności:

- 1) opracowywanie i opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie równego traktowania;
- 2) przeprowadzanie analiz i ocen rozwiązań prawnych pod kątem respektowania zasady równego traktowania, a także występowanie z wnioskami o wydanie lub zmianę aktów prawnych;
- 3) podejmowanie działań eliminujących lub ograniczających skutki powstałe w wyniku naruszenia zasady równego traktowania;
- 4) dokonywanie analiz i ocen sytuacji prawnej i społecznej w zakresie równego traktowania oraz inicjowanie, realizowanie, koordynowanie lub monitorowanie działań zmierzających do zapewnienia równego traktowania, a także do ochrony przed dyskryminacją;
- 5) monitorowanie sytuacji w zakresie przestrzegania zasady równego traktowania;
- 6) promowanie, upowszechnianie i propagowanie problematyki równego traktowania;
- 7) współpraca z właściwymi organami administracji publicznej, partnerami społecznymi, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w zakresie równego traktowania;
- 8) współpraca z zagranicznymi i międzynarodowymi organizacjami i organami działającymi w zakresie równego traktowania.

Ustawa zobowiązała Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania do opracowania i przedkładania Radzie Ministrów Krajowego Programu Działań na rzecz Równego Traktowania, określającego cele i priorytety działań na rzecz równego traktowania, w szczególności w zakresie:

- 1) podnoszenia świadomości społecznej w zakresie równego traktowania, w tym na temat przyczyn i skutków naruszenia zasady równego traktowania;
- 2) przeciwdziałania naruszeniom zasady równego traktowania;

- 3) współpracy z partnerami społecznymi, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w zakresie równego traktowania.

Z realizacji tego programu Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zobowiązany jest przedkładać Radzie Ministrów raport wraz ze sprawozdaniem z własnej działalności za poprzedni rok kalendarzowy.

Obowiązek wskazania organu lub organów do spraw promowania, analizowania, monitorowania oraz wspierania równego traktowania, jak również świadczących niezależną pomoc ofiarom dyskryminacji we wnoszeniu skarg w sprawach związanych z naruszeniem zasady równego traktowania został określony w dyrektywach Unii Europejskiej:

- 1) Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne (Dz. Urz. WE L 180 z 19.07.2000, str. 22; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 20, t. 1, str. 23);
- 2) Rady 2004/113/WE z dnia 13 grudnia 2004 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług (Dz. Urz. UE L 373 z 21.12.2004, str. 37);
- 3) dyrektywie 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy (wersja preredagowana) (Dz. Urz. UE L 204 z 26.07.2006, str. 23);
- 4) Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/41/UE z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie stosowania zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn prowadzących działalność na własnych rachunek oraz uchylającej dyrektywę Rady 86/13/EWG (Dz. Urz. UE L 180 z 15.07.2010, str. 1).

W rozumieniu przepisów wyżej wymienionych dyrektyw organami odpowiedzialnymi za realizację zasady równego traktowania są Rzecznik Praw Obywatelskich oraz Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania. Kompetencje tych organów, niezbędne do promowania, analizowania, monitorowania i wspierania równego traktowania, zostały określone w ustawie z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648, z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

Dyrektywy Unii Europejskiej nałożyły na państwa członkowskie obowiązek wskazania organu lub organów świadczących niezależną pomoc ofiarom dyskryminacji we wnoszeniu skarg w sprawach o dyskryminację, prowadzenia niezależnych badań dotyczących dyskryminacji oraz publikacji niezależnych sprawozdań i wydawania zaleceń na temat wszystkich problemów związanych z dyskryminacją. Kompetencje w tym zakresie realizuje Rzecznik Praw Obywatelskich na podstawie art. 11 ust. 2 oraz art. 17b ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

2 MONITOROWANIE SYTUACJI W ZAKRESIE PRZESTRZEGANIA ZASADY RÓWNEGO TRAKTOWANIA

2.1 Propozycje zmian legislacyjnych lub ograniczenia skutków powstałych w wyniku naruszenia zasady równego traktowania

2.1.1 Wystąpienie do Ministra Zdrowia w sprawie podjęcia inicjatywy legislacyjnej eliminującej nierówne traktowanie obywateli polskich, biegle władających językiem ojczystym, w zakresie potwierdzenia wymogu znajomości języka polskiego, ze względu na miejsce ukończenia wyższej uczelni medycznej tj. poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w związku z otrzymaną interwencją wystąpił do Ministra Zdrowia z prośbą o podjęcie inicjatywy legislacyjnej w zakresie nowelizacji art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz. U. z 2017 r. poz. 125) w związku z koniecznością zdawania egzaminu z języka polskiego przez biegle posługujących się tym językiem polskich absolwentów zagranicznych uczelni medycznych.

W związku z obowiązującym przepisem art. 5 ust. 2 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry Pełnomocnik zwrócił uwagę na nierówne traktowanie obywateli polskich, którzy ubiegając się o zawód lekarza i miejsce stażowe w Rzeczypospolitej Polskiej, po ukończonych studiach medycznych na zagranicznej uczelni i uzyskaniu wyniku pozytywnego testu nostryfikacyjnego na polskiej uczelni medycznej, zmuszeni są do zdania odpłatnego egzaminu z języka polskiego, pomimo iż ukończone przez nich wcześniejsze etapy edukacji w Rzeczypospolitej Polskiej w sposób wyraźny wskazują, iż biegle władają językiem polskim, który jest od dzieciństwa ich językiem ojczystym.

Ministerstwo Zdrowia przygotował projekt nowelizacji ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz niektórych innych ustaw. Ustawę uchwalono w dniu 21 października 2016 r. Na podstawie uchwalonych przepisów obywatele polscy oraz obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej, którzy nie ukończyli studiów w języku polskim, mogą być zwolnieni z obowiązku złożenia egzaminu z języka polskiego, jeżeli przedstawią jeden z dokumentów potwierdzających znajomość języka polskiego, wymienionych w wykazie wydanym w drodze obwieszczenia przez Ministra Zdrowia. Opracowane przepisy wyrównują sytuację prawną polskich absolwentów uczelni medycznych w Polsce oraz poza granicami kraju w zakresie potwierdzenia wymogu znajomości języka polskiego.

2.1.2 Wystąpienie do Prezesa GUS w sprawie analizy zasobów informacyjnych pod kątem oczekiwań Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania, istotnych dla skutecznego wykonywania polityki państwa w obszarze wdrażania zasady równego traktowania, zapobiegania i zwalczania dyskryminacji oraz zapobiegania i przeciwdziałania przemocy.

W dniu 22 stycznia 2016 r. Prezes GUS przekazał Pełnomocnikowi tabelę z zestawieniem stanowisk GUS do propozycji wykonania analizy zasobów informacyjnych pod kątem oczekiwań Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania, istotnych dla skutecznego wykonywania polityki państwa w obszarze wdrażania zasady równego traktowania, zapobiegania i zwalczania dyskryminacji oraz zapobiegania i przeciwdziałania przemocy. W zestawieniu zawarte zostały obszernie wyjaśnienia odnoszące się do 34 pozycji wskazanych przez pełnomocnika i opisujące uwarunkowania oraz stan zasobów informacyjnych pozyskiwanych od gestorów administracyjnych baz danych, a także możliwości i ograniczeń pozyskiwania drażliwych informacji z badań ankietowych, co jest szczególnie trudne z uwagi na charakter tych informacji i rzadko występujące zjawiska trudne do uchwycenia w ankietowych badaniach gospodarstw domowych.

W odpowiedzi Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania podziękował za wykonaną analizę zasobów informacyjnych GUS. Jednocześnie stwierdził, iż z przekazanego zestawienia wynika, że GUS nie widzi możliwości realizacji wielu postulatów Pełnomocnika, w szczególności odnoszących się do obszaru przemocy wobec grup dyskryminowanych oraz obszaru dyskryminacji różnych grup dzieci w społeczeństwie w projekcie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2017 lub też proponuje zwrócenie się o oczekiwane dane (w tym realizację badań) do organów administracji rządowej właściwych merytorycznie w przypadku konkretnego zagadnienia.

Pełnomocnik poinformował także Prezesa GUS, iż po pierwszym spotkaniu grupy roboczej do spraw implementacji postanowień *Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz.U. z 2015 r., poz.961)*, które odbyło się w Biurze Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania w dniu 22 października 2015 roku, w zakresie art. 11 Konwencji i wynikających z niego zobowiązań sprawozdawczych dla Rzeczypospolitej Polskiej zaplanowane zostały następujące działania:

1) Gromadzenie i analiza danych statystycznych, w odpowiednim podziale i w regularnych odstępach czasu, dotyczących przypadków wszystkich form przemocy domowej i przemocy wobec kobiet objętych zakresem Konwencji, a więc:

- a) przemocy fizycznej,
- b) przemocy psychicznej,
- c) nękania (stalkingu),
- d) przemocy seksualnej,
- e) zmuszania do zawarcia małżeństwa,
- f) okaleczania żeńskich narządów płciowych (FGM),
- g) przymusowej sterylizacji i przymusowej aborcji,

- h) molestowania seksualnego,
 - i) umyślnego pomocnictwa lub podżegania do popełnienia ww. przestępstw,
 - j) umyślnego usiłowania ww. przestępstw.
- 2) Wspieranie badań dotyczących wszystkich form przemocy objętych zakresem Konwencji w celu poznania ich przyczyn i skutków, częstości występowania oraz karalności, a także skuteczności działań podejmowanych w celu wykonania Konwencji.
- 3) Podjęcie starań w celu przeprowadzania badań ludności, w regularnych odstępach czasu, by oceniać skalę i tendencje w stosowaniu wszystkich form przemocy objętych zakresem Konwencji.
- 4) Przekazywanie grupie GREVIO informacji o ww. danych w celu wspierania współpracy międzynarodowej oraz umożliwienia analizy porównawczej na szczeblu międzynarodowym.

Członkowie ww. grupy roboczej tj. przedstawiciele: Ministra Sprawiedliwości, Ministra Finansów, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Zdrowia oraz Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zgodnie z zobowiązaniem podjętym podczas posiedzenia grupy roboczej dokonali przeglądu danych statystycznych, którymi dysponują w swoich resortach pod kątem zagadnień wynikających z art. 11 *Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej* oraz obszarów przedstawionych przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w piśmie do Prezesa GUS i przekazali przedmiotowe informacje Pełnomocnikowi.

Jednocześnie Pełnomocnik przekazał Prezesowi GUS materiały, które wpłynęły do Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania i podzielił zdanie Prezesa GUS, co do konieczności współpracy międzyresortowej w celu pozyskania istotnych danych statystycznych dotyczących równego traktowania i zaproponował, aby następnym krokiem było spotkanie przedstawicieli Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania z przedstawicielami Prezesa GUS oraz przedstawicielami właściwych organów administracji rządowej, w szczególności: Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Obrony Narodowej, Prokuratury Generalnej oraz Komendy Głównej Policji. Celem spotkania byłoby rozważenie możliwości pozyskania istotnych danych statystycznych dotyczących grup dyskryminowanych z badań statystycznych, które zostały zaplanowane w *projekcie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2017*, a także rozważenie możliwości opracowania pozyskiwanych już przez GUS i resorty danych według przekrojów społeczno-demograficznych, oczekiwanych przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania. W 2016 r. powyższe spotkanie nie odbyło się.

W swoim wystąpieniu Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania poinformował również Prezesa GUS, że podczas posiedzenia Grupy wysokiego Szczebla ds. Gender Mainstreaming (*High Level Group on Gender Mainstreaming*) przy Komisji Europejskiej w dniach 21-22 stycznia 2016 r. Komisja Europejska przedstawiła informację dotyczącą możliwości opracowania badania przemocy uwarunkowanej płcią (GBV) w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego. W przypadku podjęcia decyzji o przeprowadzeniu badania jego metodologia zostanie wypracowana w ścisłym porozumieniu i współpracy z krajowymi urzędami statystycznymi.

Większość obecnych na posiedzeniu delegacji państw członkowskich poparło pomysł przeprowadzenia badania na ten temat na poziomie Unii Europejskiej, zwracając jednocześnie uwagę na konieczność zapewnienia rzetelnej metodologii uwzględniającej specyfikę poszczególnych państw. Komisja Europejska poinformowała jednocześnie o zapewnieniu środków finansowych dla krajowych urzędów statystycznych na szkolenia w zakresie przeprowadzenia badania. Przekazała również, że w rocznym programie *Prawa, Równość, Obywatelstwo* (REZ) na 2016 r. są także przewidziane środki finansowe na współpracę Eurostatu z urzędami statystycznymi w państwach członkowskich. Kwestia możliwości przeprowadzenia powyższego badania było także przedmiotem posiedzenia Grupy roboczej do spraw statystyk karnych, które odbyło się w marcu 2016 r.

Powyższe wystąpienie stanowi realizację działań zaplanowanych w Krajowym Programie Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 (KPDRT). Opis realizacji zaplanowanych w 2016 r. działań znajduje się na str. 16-18 Raportu z realizacji Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania za rok 2016.

2.1.3 Wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie liczby spraw, które w 2015 r. zostały rozpatrzone przez sądy powszechne w związku z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania nadal prowadził analizę i monitoring dotychczasowego wykonania ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2016 r. poz. 1219).

W marcu 2016 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o przekazanie informacji w zakresie liczby spraw, które w 2015 r. zostały rozpatrzone przez sądy powszechne w związku z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Jednocześnie Pełnomocnik, w celu dokonania analizy ustawy na przykładzie wydanych wyroków, zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o przekazanie zanonimizowanej treści wyroków, które zapadły w sprawie naruszenia zasady równego traktowania w 2015 r. Minister Sprawiedliwości poinformował, że w roku 2015 r. wpłynęło łącznie siedemnaście spraw, z czego jedenaście do sądów rejonowych oraz sześć do sądów okręgowych, w tym jedna do sądu drugiej instancji. W pierwszej instancji sądy rejonowe oraz sądy okręgowe rozpoznały czternaście spraw, z czego w trzech sprawach oddalono powództwo, w jednej zwrócono pozew, w trzech umorzono postępowanie oraz w pięciu sprawę załatwiono w inny sposób. Sądy okręgowe drugiej instancji oraz sądy apelacyjne rozpoznały łącznie dwie sprawy, w których oddalono apelację.

W zakresie nadesłania treści zanonimizowanych wyroków, Ministerstwo Sprawiedliwości przesłało trzy wyroki, gdzie w dwóch sprawach zarówno Sąd Rejonowy w Kluczborku oraz Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim oddaliły powództwo. W trzeciej z tych spraw Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił apelację powoda i pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie, w którym stwierdzono, że rozwiązanie umowy ze zlecenio-

biorcą z powodu udziału w marszu równości stanowi dyskryminację przez asocjację na podstawie ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

Powyższe wystąpienie stanowi realizację działań zaplanowanych w Krajowym Programie Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 (KPDRT). Opis realizacji zaplanowanych w 2016 r. działań znajduje się na str. 7-8 Raportu z realizacji Krajowego Programu działań na Rzecz Równego Traktowania za rok 2016.

2.1.4 Propozycja zagadnień do Programu Działania Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2017

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zaproponował, aby w Programie Działania Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2017 zostały objęte szczególną uwagą przez inspekcje pracy następujące zagadnienia:

1) Analiza przestrzegania praw i ochrony ojców i matek przed zwolnieniem z pracy od momentu złożenia wniosku o urlop macierzyński lub ojcowski do momentu przebywania na nim.

2 stycznia 2016 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy. Dzięki uchwalonym w dniu 24 lipca 2015 roku zmianom pracujący opiekunowie, zarówno matki, jak i ojcowie, zyskali lepszą ochronę przed wypowiedzeniem. Jednak do momentu uchwalenia tych zmian pracownik-ojciec dziecka oraz pracownica-matka dziecka nie byli objęci ochroną stosunku pracy w okresie od dnia złożenia wniosku o dodatkowy urlop macierzyński lub o urlop rodzicielski. Ochrona taka nie przysługiwała również pracownikowi-ojcu od dnia złożenia wniosku o urlop ojcowski do dnia jego rozpoczęcia. Taka sytuacja powodowała, że niektórzy pracodawcy wypowiedzi umowy o pracę z pracownicą – matką lub pracownikiem-ojcem po złożeniu przez nich stosownego wniosku. W związku z powyższym Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zaproponował, aby przedmiotem kontroli w 2017 roku objęto problematykę rozwiązywania stosunków pracy w okolicznościach korzystania lub skorzystania przez pracownice-matki lub pracowników-ojców z urlopów związanych z opieką nad dzieckiem m.in. takich jak urlop macierzyński lub urlop ojcowski.

2) Problematyka równości płac kobiet i mężczyzn za pracę na tych samych stanowiskach i pracę o jednakowej wartości.

Zgodnie z art. 18^{3c} Kodeksu pracy pracownicy mają prawo do jednakowego wynagrodzenia za jednakową pracę lub za pracę o jednakowej wartości. Pomimo istniejących regulacji prawnych różnice w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn nadal się utrzymują. Ogólnopolskie Badanie Wynagrodzeń prowadzone przez Sedlak & Sedlak w 2015 roku wykazało, że w 2015 roku kobiety zarabiały przeciętnie 3 400 PLN brutto miesięcznie, a więc o 800 PLN mniej niż mężczyźni, którzy otrzymywali 4 200 PLN brutto. Mediana wynagrodzeń kobiet stanowiła niespełna 81% wartości środkowej zarobków mężczyzn.

Badanie pokazało również, że różnice w zarobkach między kobietami i mężczyznami są widoczne na wszystkich szczeblach zarządzania niezależnie od stażu pracy. Największe dysproporcje wystąpiły w przypadku dyrektorów. Z kolei w przypadku pracowników szeregowych kobiety ze stażem pracy poniżej roku zarabiały przeciętnie 2 200 PLN brutto miesięcznie. Stanowiło to 92% wynagrodzenia mężczyzn zajmujących stanowiska szeregowe z tym samym doświadczeniem zawodowym.

Badanie struktury wynagrodzeń w 2014 roku opublikowane przez GUS w lipcu 2016 roku pokazuje również, że przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto mężczyzn było o 20,6% wyższe od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto kobiet. W 2014 roku wskaźnik zróżnicowania wynagrodzeń kobiet i mężczyzn (Gender Pay Gap – GPG) dla Polski wyniósł 7,7, co oznacza, że kobiety za godzinę pracy zarabiały średnio o 7,7% mniej od mężczyzn.

W związku z tym Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zaproponował przeprowadzenie kontroli lub analizy pod kątem przestrzegania przez pracodawców art. 18^{3c} Kodeksu pracy, w szczególności z uwzględnieniem różnic w zarobkach między kobietami i mężczyznami.

2.1.5 Wystąpienie do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie podjęcia inicjatywy legislacyjnej związanej z wprowadzeniem zróżnicowanego wymiaru zwolnienia od pracy udzielonego pracownikowi w zależności od liczby wychowywanych dzieci

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z prośbą o rozważenie podjęcia inicjatywy legislacyjnej, związanej z wprowadzeniem do art. 188 Kodeksu pracy zróżnicowanego zwolnienia od pracy, udzielanego pracownikowi w zależności od liczby wychowywanych dzieci.

W chwili obecnej wskazany przepis jest uprawnieniem do skorzystania ze zwolnienia od pracy w wymiarze 16 godzin albo 2 dni na dziecko dla wszystkich pracujących rodziców, wychowujących przynajmniej jedno dziecko, przy czym świadczenie to nie jest zróżnicowane w zależności od liczby wychowywanych dzieci.

W opinii Pełnomocnika powyższy przepis może naruszać zasadę równości wobec prawa oraz zakazu dyskryminacji. Nie różnicuje on, bowiem wymiaru zwolnienia od pracy, udzielanego pracownikowi w zależności od liczby wychowywanych dzieci i tym samym powoduje gorsze traktowanie pracownika wychowującego więcej niż jedno dziecko. Każde dziecko ma inne potrzeby, w szczególności zdrowotne oraz edukacyjne, których rodzice nie są w stanie zrealizować w tym samym terminie wobec wszystkich wychowywanych dzieci. W swoim wystąpieniu Pełnomocnik podkreślił także, że w ramach realizowanej polityki prorodzinnej przez Rząd powyższa propozycja legislacyjna byłaby kolejnym wsparciem rodzin wielodzietnych, jak również pozostawałaby w zgodzie z zasadą równego traktowania.

W odpowiedzi na wystąpienie Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformowało m.in., że zgłoszony przez Pełnomocnika postulat został przekazany Zespołowi ds.

opracowania projektu ustawy – Kodeks pracy, działającemu w ramach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Pracy przy MRPiPS.

2.1.6 Wystąpienie do Ministra Zdrowia w sprawie uwzględnienia wśród katalogu świadczeń, co, do których nie jest wymagane skierowanie również świadczeń lekarza geriatry w stosunku do osób powyżej 75 r.ż.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wystąpił do Ministra Zdrowia z prośbą o rozważenie zmiany art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. 2016 r., poz. 1793) i uwzględnienie wśród katalogu świadczeń, co do których nie jest wymagane skierowanie również świadczeń lekarza geriatry w stosunku do osób powyżej 75 r.ż.

Taka zmiana obowiązujących przepisów wydaje się być zasadna w obliczu obserwowanego zjawiska starzenia się społeczeństwa. W chwili obecnej pacjent – osoba starsza, aby skorzystać ze świadczeń poradni geriatrycznej jest zobowiązana do uzyskania skierowania od lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Lekarze podstawowej opieki zdrowotnej mogą jednak nie posiadać wystarczającej wiedzy na temat chorób wieku podeszłego i związanych z tym problemów fizycznych, psychicznych czy funkcjonalnych starszych pacjentów. Nie oferują również holistycznej opieki związanej z wielochorobowością osób w starszym wieku.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w swoim wystąpieniu podkreślił, że precyzyjne zdiagnozowanie problemów zdrowotnych, optymalizacja leczenia i najważniejsze zaplanowanie dalszej opieki osoby starszej, w szczególności po 75 r. ż. w pierwszej kolejności przez poradnię geriatryczną, a następnie prowadzenie pacjenta przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej zgodnie z diagnozą i zaleceniami poradni geriatrycznej z pewnością przyczyniłoby się do skuteczniejszego rozwiązywania i zoptymalizowania problemów zdrowotnych osób starszych. Umożliwiłoby im również bardziej komfortowe i samodzielne funkcjonowanie. Dodatkowo mogłoby przyczynić się do odciążenia lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej z przyjmowania starszych pacjentów tylko w celu wydania skierowania do poradni geriatrycznej.

Do chwili sporządzania sprawozdania Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania nie otrzymał odpowiedzi od Ministra Zdrowia.

2.1.7 Wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie wprowadzenia obowiązkowych szkoleń dla specjalistów (sędziów, prokuratorów, kuratorów sądowych) w zakresie właściwego prowadzenia spraw dotyczących przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wystąpił do Ministra Sprawiedliwości z propozycją wprowadzenia obowiązkowych szkoleń dla specjalistów (sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych), które organizowałaby Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury w zakresie właściwego prowadzenia spraw, dotyczących przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności.

W odpowiedzi Minister Sprawiedliwości poinformował o zrealizowanych szkoleniach dla osób mających zawodowy kontakt z ofiarami przemocy seksualnej w latach 2013-2016 przeprowadzonych przez Ośrodek Szkolenia Ustawicznego i Współpracy Międzynarodowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (KSSiP), w których uczestniczyli m.in. sędziowie, prokuratorzy i asesory prokuratury.

Jednocześnie Minister Sprawiedliwości poinformował, że wystąpienie Pełnomocnika zostanie przekazane Dyrektorowi KSSiP celem rozważenia uwzględnienia zawartych w nim propozycji w harmonogramie działalności szkoleniowej na 2018 r.

Powyższe wystąpienie stanowi realizację działań zaplanowanych w Krajowym Programie Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 (KPDRT). Opis realizacji zaplanowanych w 2016 r. działań znajduje się na str. 101 Raportu z realizacji Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania za rok 2016.

2.1.8 Wystąpienie do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przekazania informacji i danych o kobietach powracających do pracy po urloпах rodzicielskich

W związku z analizą wpływu na sytuację kobiet na rynku pracy wykorzystania przez nich przysługujących im urlopow rodzicielskich Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z prośbą o informacje i dane na temat sytuacji kobiet powracających do pracy po ukończeniu urlopu macierzyńskiego. W szczególności w obszarze zainteresowania Pełnomocnika pozostawały kwestie związane z: liczbą kobiet, które kontynuują zatrudnienie na swoim stanowisku; wynagrodzeniem kobiet powracających do pracy po urloпах macierzyńskich - czy uległo zmianie i w jakim zakresie; liczbą stanowisk likwidowanych po ukończeniu okresu ochronnego; oraz czy zmianie uległ wymiar etatu lub forma zatrudnienia pracownika np. obniżenie etatu lub zmiana z umowy o pracę na umowę zlecenia.

W odpowiedzi na wystąpienie Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformowało, że nie gromadzi i nie dysponuje tak szczegółowymi danymi, o które wnosił Pełnomocnik. Informacje te dotyczą przedsiębiorców i nie podlegają rejestracji. Zasugerował jednocześnie zwrócenie się do PIP oraz wykorzystanie danych gromadzonych przez GUS.

2.1.9 Wystąpienie do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przekazania danych dotyczących liczby osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wystąpił do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z prośbą o informacje dotyczące liczby osób w wieku do 18 roku życia, posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, w szczególności:

- ✓ liczby osób z w/w grupy, których aktualne orzeczenie zawiera wskazania, określone w art. 6b ust. 3 pkt 5 - 9 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
- ✓ liczby osób z w/w grupy, okresowo lub stale poruszających się na wózku inwalidzkim, zgodnie z informacjami uzyskanymi na podstawie § 3 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności oraz § 1 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. z 2012 r., Nr 17, poz. 162 z późn. zm.);
- ✓ liczby osób z w/w grupy z podziałem na wiek, które posiadają ważną kartę parkingową;
- ✓ liczby osób z w/w grupy z podziałem na wiek korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego na podstawie art. 16 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1518);
- ✓ liczby osób z w/w grupy z podziałem na wiek, których rodzic korzysta ze świadczenia pielęgnacyjnego na podstawie art. 17 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Powyższe dane będą wykorzystane przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w planowaniu i podejmowaniu kolejnych działań zmierzających do przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność.

W odpowiedzi na wystąpienie Pełnomocnika, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przedstawiło sposób gromadzenia danych dotyczących niepełnosprawności i stopni niepełnosprawności w Elektronicznym Krajowym Systemie Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności. Jednocześnie MRPiPS poinformowało, że nie jest możliwe przekazanie wszystkich danych wskazanych w piśmie. Część danych gromadzona jest i przechowywana w SI EKSMOoN ale nie jest możliwe ich wygenerowanie z uwagi na określoną formę sprawozdawczości. Natomiast część danych dotyczących form wsparcia udzielanych osobie niepełnosprawnej na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (np. świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny) nie należy do kompetencji organów orzekających i jest im nieznaną. Jednocześnie MRPiPS zadeklarowało gotowość do podjęcia dodatkowych działań w przedmiotowym zakresie obejmujących zwrócenie się do administratora systemu o specjalne raporty, adekwatnie do posiadanych możliwości i zasobów.

2.1.10 Wystąpienie do Prezesa PFRON w sprawie wysokości uzyskanych dofinansowań do likwidacji barier architektonicznych oraz do zakupu wózka elektrycznego

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w związku z faktem, że osoby z niepełnosprawnością napotykają w swoim codziennym życiu liczne bariery architektoniczne, zwrócił się do Prezesa PFRON z prośbą o informacje dotyczące liczby osób z podziałem na wiek oraz rodzaj bariery architektonicznej, które uzyskały dofinansowanie do likwidacji barier archi-

tektonicznych w ostatnich 5 latach, a także o wskazanie liczby złożonych wniosków o likwidację tych barier.

W swoim wystąpieniu Pełnomocnik podkreślił, że bariery architektoniczne często występują w najbliższym otoczeniu osób z niepełnosprawnością: mieszkaniach (wysokie progi, wąskie drzwi wejściowe lub do pomieszczeń, brak dojazdu do toalety, wanny itp.), domach lub blokach (brak odpowiedniego podjazdu). Istniejące tam bariery niejednokrotnie uniemożliwiają lub w znacznym stopniu utrudniają osobie z niepełnosprawnością wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

Kolejną sprawą, która znajduje się w obszarze zainteresowań Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania i którą poruszył w swoim wystąpieniu to ilość i wykorzystanie przez osoby z niepełnosprawnościami możliwości uzyskania dofinansowania do zakupu wózka elektrycznego. W związku z tym Pełnomocnik zwrócił się z prośbą o informację na temat liczby osób, które uzyskały dofinansowanie do zakupu wózka inwalidzkiego w ostatnich 5 latach oraz liczby złożonych wniosków o dofinansowanie do zakupu wózka i środków, jakie zostały wykorzystane na ten cel, a także o informację na temat liczby osób, które skorzystały z wyposażenia w wózek inwalidzki o napędzie elektrycznym w ramach programu „Aktywny Samorząd” w ostatnich 5 latach.

Powyższe dane będą wykorzystane przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w planowaniu i podejmowaniu kolejnych działań zmierzających do przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność.

Prezes PFRON przekazał Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Równego Traktowania informacje dotyczące pomocy udzielonej i wypłaconej ze środków PFRON w zakresie zakupu oraz utrzymania sprawności wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, a także wysokości dofinansowania likwidacji barier architektonicznych w ramach poszczególnych województw. Jednocześnie Prezes PFRON poinformował, że zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków PFRON samorządom wojewódzkim i powiatowym przekazuje środki finansowe na realizację zadań ustawowych z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych do powiatów (Dz. U. z 2003 r., Nr 88, poz. 808 z późn. zm.). W związku z tym PFRON nie posiada informacji dotyczącej rodzajów barier architektonicznych, na których likwidację wypłacono dofinansowanie, a także struktury wiekowej osób niepełnosprawnych, które otrzymały dofinansowanie na ten cel.

2.1.11 Wystąpienie do Ministra Edukacji Narodowej w sprawie liczby osób posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane z tytułu niepełnosprawności

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wystąpił do Ministra Edukacji Narodowej z prośbą o informacje dotyczące liczby osób w wieku do 18 roku życia (wszystkie etapy edukacyjne i formy kształcenia), posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane z tytułu niepełnosprawności, w rozbiciu na wiek dziecka, etap edukacji oraz formę kształcenia oraz rodzaj niepełnosprawności dla poszczególnych etapów i form kształcenia.

Jednocześnie Pełnomocnik zwrócił się o informację na temat liczby osób do 18 roku życia:

- niepełnosprawnością ruchową,
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
- z niepełnosprawnością sprzężoną, dla których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność ruchowa,
- z niepełnosprawnością sprzężoną, dla których jedną z niepełnosprawności jest autyzm, w tym zespół Aspergera,
- z zaleceniem ćwiczeń rehabilitacyjnych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego,
- korzystających z ćwiczeń rehabilitacyjnych, z określeniem miejsca korzystania z zalecanych w orzeczeniu ćwiczeń.

Powyższe dane będą wykorzystane przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w planowaniu i podejmowaniu kolejnych działań zmierzających do przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność.

W odpowiedzi na wystąpienie Pełnomocnika, Minister Edukacji Narodowej przekazał informację dotyczącą uczniów niepełnosprawnych w roku szkolnym 2016/2017. Jednocześnie poinformował, że nie ma możliwości sporządzenia zestawienia w rozbiciu na wiek uczniów, że w systemie informacji oświatowej nie gromadzi się danych o zaleceniach dotyczących ćwiczeń rehabilitacyjnych zawartych w orzeczeniach kształcenia specjalnego ani danych o korzystających z ćwiczeń rehabilitacyjnych.

2.1.12 Wystąpienie do Ministra Zdrowia w sprawie liczby osób posiadających rozpoznanie wiążące się z dysfunkcją narządu ruchu uniemożliwiająca im samodzielne przemieszczanie się

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił się do Ministra Zdrowia z prośbą o informację dotyczące liczby osób w wieku do 18 roku życia, które posiadają rozpoznanie wiążące się z dysfunkcją narządu ruchu, która uniemożliwia im samodzielne przemieszczanie się.

W oparciu o gromadzone przez Ministerstwo Zdrowia informacje Pełnomocnik poprosił również o podanie liczby osób z w/w grupy, które skorzystały ze świadczeń rzeczowych w postaci wózków inwalidzkich w okresie ostatnich 10 lat, zgodnie z § 3 ust. 4 pkt. 3 ppkt c rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 czerwca 2008 r. w sprawie zakresu niezbędnych informacji gromadzonych przez świadczeniodawców, szczegółowego sposobu rejestrowania tych informacji oraz ich przekazywania podmiotom zobowiązanym do finansowania świadczeń ze środków publicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 192).

Dodatkowo Pełnomocnik zwrócił się z prośbą o informację na temat wszystkich opracowanych w okresie ostatnich dziesięciu lat projektów, zmierzających do uspołnienienia systemu świadczeń udzielanych w ramach wczesnej, wielospecjalistycznej i kompleksowej opieki nad dzieckiem zagrożonym niepełnosprawnością (zgodnie z art. 27 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych) i zajęć w ramach wczesnego wspomagania rozwoju dzieci (realizowanych na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji

Narodowej z dnia 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci (Dz. U. z 2013 r., poz. 1257).

Powyższe dane będą wykorzystane przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w planowaniu i podejmowaniu kolejnych działań zmierzających do przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność.

Do chwili sporządzania sprawozdania Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie.

2.1.13 Przekazanie do Ministra Sprawiedliwości raportu na temat postępowań w sprawach o zgwałcenia popełnione po zniesieniu wnioskowego trybu ścigania

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania przekazał Ministerstwu Sprawiedliwości raport z badań aktowych przeprowadzonych w 2014 roku na zlecenie Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania przez adwokata Artura Roberta Pietrykę: „*Odmowy wszczęcia i umorzenia postępowań w sprawach o zgwałcenia popełnione po zniesieniu wnioskowego trybu ścigania*” z prośbą o ponowną analizę rekomendacji zawartych w raporcie, będących w kompetencji Ministerstwa Sprawiedliwości. Jednocześnie, w swoim wystąpieniu, Pełnomocnik zwrócił się o rozważenie możliwości podjęcia działań o charakterze legislacyjnym i poza legislacyjnym, mających na celu zapewnienie właściwego stosowania przepisów prawnych i realizacji w postępowaniu karnym interesów osób pokrzywdzonych.

Do chwili sporządzania sprawozdania Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie.

2.1.14 Wystąpienie do Ministra Edukacji Narodowej w sprawie propozycji działań w odniesieniu do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych.

W nawiązaniu do spotkania Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania z przedstawicielkami Fundacji Pistacja Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania przekazał Ministrowi Edukacji Narodowej opis proponowanych przez Fundację działań w odniesieniu do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych z prośbą o analizę przekazanego materiału i rozważenie włączenia się Ministerstwa w proponowane działania.

Ministerstwo Edukacji Narodowej poinformowało Pełnomocnika, że wszystkie szkoły mają obowiązek prowadzenia działań profilaktycznych, dostosowanych do potrzeb rozwojowych uczniów w ramach programu wychowawczego i profilaktycznego. Dodatkowo poinformowało, iż Ministerstwo Edukacji Narodowej nie finansuje działań podejmowanych przez indywidualne podmioty. Organizacje pozarządowe mogą otrzymać dofinansowanie na realizację zadania publicznego, w tym na projekty profilaktyczne, w ramach ogłaszanych przez MEN otwartych konkursów ofert na podstawie przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ogłaszanych na stronie internetowej MEN. Konkursy będą ogłaszane w 2017 roku, a ich regulaminy będą publicznie dostępne na stronie internetowej MEN.

2.1.15 Przekazanie propozycji do planu prac Rady Dialogu Społecznego

W odpowiedzi na prośbę skierowaną przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przedstawienia propozycji zagadnień, tematów, które powinny stać się przedmiotem prac Rady Dialogu Społecznego oraz jej zespołów problemowych w 2017 roku Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zaproponował włączenie do prac Rady następujących zagadnień:

- analiza rekomendacji Komitetu do spraw Likwidacji Dyskryminacji Kobiet (CEDAW) w obszarze rynku pracy i zabezpieczenia społecznego oraz przedstawienie na tej podstawie ewentualnych zaleceń dotyczących zmian prawa i polityki w tym zakresie;
- analiza sytuacji kobiet powracających na rynek pracy po przerwie spowodowanej macierzyństwem i opieką nad dzieckiem i przygotowanie rekomendacji działań w tym zakresie;
- przegląd instrumentów wspierających aktywność zawodową osób 50+ i przedstawienie rekomendacji potrzebnych działań;
- instrumenty wspierające wejście na rynek pracy osób z niepełnosprawnościami – analiza możliwych zmian w tym zakresie.

Propozycje Pełnomocnika nie zostały uwzględnione w planie prac Rady Dialogu Społecznego na 2017 r.

2.1.16 Wystąpienie do organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony praw kobiet oraz równych szans kobiet i mężczyzn.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił się do 21 organizacji działających na rzecz ochrony praw kobiet oraz równych szans kobiet i mężczyzn z prośbą o przekazanie postulatów i priorytetów działań, które mógłby wesprzeć Rząd.

Do chwili sporządzenia sprawozdania odpowiedzi na wstąpienie Pełnomocnika swoje stanowiska przesyłały:

- 1) Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia" IPZ z postulatami działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) Stowarzyszenie Kongres Kobiet z prośbą o pomoc w organizacji i promocji celów statutowych tego stowarzyszenia, w szczególności dotyczących przeciwdziałania przemocy wobec kobiet.

2.2 Działania wynikające z zobowiązań międzynarodowych i członkostwa Polski w organizacjach międzynarodowych

2.2.1 Przygotowywanie stanowisk w sprawach prejudycjalnych

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w ramach wykonywanych kompetencji przedstawiał w 2016 r. stanowiska w sprawach prejudycjalnych, które rozpatrywane były przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Sprawy te dotyczyły:

- 1) zakazu dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne w działalności banków polegającej na odmiennym traktowaniu wnioskodawców kredytowych w zależności od miejsca urodzenia (C-668/15 Jyske Finans);
- 2) równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy w związku z rozwiązaniem stosunku pracy z urzędnikiem państwowym z powodu redukcji etatów bez określenia kryteriów wyboru osób do zwolnienia (C-27/16 Marinkov);
- 3) zakazu dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i pracy ze względu na wiek w związku z ograniczeniem zawierania umów o pracę na czas określony z osobami w wieku poniżej 25 lat (C-143/16 Abercrombie & Fitch Italia);
- 4) zakazu dyskryminacji ze względu na wiek w transporcie lotniczym w związku z uprawnieniami pilotów w wieku 60 lat i starszych (C-190/16 Fries);
- 5) zakazu dyskryminacji w zatrudnieniu w związku z przebywaniem na urlopie rodzicielskim oraz zakończenia okresu próbnego na kierownicze stanowisko urzędnicze z wynikiem negatywnym w związku z przebywaniem przez większą część tego okresu na tym urlopie (C-174/16 H.);
- 6) równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy oraz zakazu dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność w związku ze zwolnieniem pracownika z powodu częstych nieobecności spowodowanych niepełnosprawnością (C-270/16 Ruiz Conejero);
- 7) zakazu dyskryminacji pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin oraz zakazu dyskryminacji ze względu na wiek w związku z obliczaniem wysokości pracowniczego świadczenia emerytalnego (C-354/16 Kleinsteuber);
- 8) zakazu dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na wiek w związku z nieuwzględnieniem okresów zatrudnienia w innych przedsiębiorstwach (C-482/16 Stollwitzer);
- 9) zakazu dyskryminacji ze względu na płeć w związku z prawem do emerytury z publicznego systemu zabezpieczenia społecznego (C-451/16 MB).

2.2.2 Wniosek dotyczący dyrektywy Rady Unii Europejskiej w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w 2016 r. nadal pełnił funkcję koordynatora w zakresie prac legislacyjnych podejmowanych na poziomie Rady Unii Europejskiej odnośnie projektu dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

W lipcu 2016 r. zostało zaktualizowane stanowisko Polski wobec projektu dyrektywy Rady. Pierwotne stanowisko Rządu do projektu dyrektywy zostało przyjęte przez KERM (obecnie KSE) w dniu 21 lipca 2008 r.

W dniu 8 lipca 2016 r. Komitet do Spraw Europejskich dokonał aktualizacji stanowiska RP w odniesieniu do projektu dyrektywy Rady w sprawie wyprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zgodnie z przyjętym stanowiskiem Rząd RP nie popiera wniosku Komisji Europejskiej z dnia 4 lipca 2008 r. dotyczącego dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Zaktualizowane stanowisko zostało rozpatrzone przez Komisję do Spraw Unii Europejską Sejmu RP oraz Komisję do Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej Senatu RP, które w swoich opiniach datowanych – odpowiednio na 5 września 2016 r. oraz 20 września 2016 r. – zaakceptowały stanowisko Rządu RP.

W 2016 roku odbyły się cztery posiedzenia Grupy Roboczej ds. Kwestii Społecznych Rady Unii Europejskiej, które miały miejsce w dniu: 15 kwietnia, 24 maja, 7 lipca oraz 18 listopada 2016 r. Zarówno prezydencja holenderska, jak i słowacka kontynuowały prace nad projektem dyrektywy. W dniu 18 listopada 2016 r. podczas posiedzenia Grupy Roboczej ds. Kwestii Społecznych Rady Unii Europejskiej Polska przedstawiła zaktualizowane stanowisko Rządu wobec projektu dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

2.2.3 Konkluzje Rady UE w odniesieniu do „Listy działań na rzecz poprawy równego traktowania osób LGBTI”

Dokument Konkluzje Rady UE w odniesieniu do „Listy działań na rzecz poprawy równego traktowania osób LGBTI” stanowił odpowiedź Rady EPSCO¹ na roboczy dokument Komisji Europejskiej „Lista działań Komisji Europejskiej na rzecz poprawy równego traktowania osób LGBTI” (List of Actions to advance LGBTI Equality).

Początkowo projekt konkluzji Rady EPSCO odnosił się do dwóch dokumentów i stanowić miał odpowiedź na: „Listę działań na rzecz poprawy równego traktowania osób LGBTI” oraz dokument Komisji na temat „Strategicznego zaangażowania na rzecz równości płci”. W trakcie prac nad projektem konkluzji w ramach Grupy Roboczej ds. Kwestii Społecznych, przychylając się do stanowiska większości państw członkowskich, projekty konkluzji rozdzielono, przy czym Prezydencja Holenderska zapowiedziała traktowanie ich, jako pakietu i łączne przedstawienie do przyjęcia.

Projekt konkluzji omawiany był na czterech posiedzeniach Grupy Roboczej ds. Kwestii Społecznych w dniach 15 stycznia, 4 lutego, 16 lutego i 6 czerwca 2016 roku oraz na posiedzeniach COREPER² w dniach 26 lutego i 8 czerwca 2016 roku. Ze względu na brak jednomyślności przekazany został do decyzji Rady EPSCO.

Projekt konkluzji po raz pierwszy przedstawiony został do przyjęcia przez Radę EPSCO w dniu 7 marca 2016 roku. Ze względu na brak jednomyślnego poparcia, konkluzje nie zostały

¹ Rada ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Ochrony Konsumentów

² Komitet Stałych Przedstawicieli (*Comité des représentants permanents*)

przyjęte. Projekt, po wprowadzeniu poprawek przez Prezydencję Holenderską, został przekazany do przyjęcia przez ministrów na posiedzeniu Rady EPSCO w dniu 16 czerwca 2016 roku.

W trakcie negocjacji nad ostatecznym tekstem Konkluzji strona polska wprowadziła do dokumentu poprawki, które miały na celu wzmocnienie zapisów dotyczących pełnego poszanowania kompetencji, narodowych tożsamości i konstytucjonalnych tradycji państw członkowskich.

Z tekstu usunięte zostały:

- odniesienia do danych zawartych w raportach Agencji Praw Podstawowych UE na temat sytuacji osób LGBTI, kwestionowane przez Polskę, jako niewiarygodne i obarczone licznymi błędami metodologicznymi oraz brakiem reprezentatywności zebranych danych;
- zapisy mogące sugerować, że istnieje jakaś szczególna kategoria praw człowieka, należąca tylko osobom LGBTI; nie ma specjalnych praw należnych wyłącznie ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową. Takie wyrażenie nie jest zgodne z zasadą równości zawartą w międzynarodowych instrumentach prawnych;
- zapisy o nieograniczonych działaniach antidyskryminacyjnych w dostępie do usług, co w polskim systemie prawnym koliduje z innymi wartościami chronionymi przez Konstytucję RP (np. wolność sumienia, swoboda gospodarowania).

Na wniosek Polski dodano również zapis uzupełniający zobowiązanie Komisji Europejskiej do zbierania danych porównawczych nie tylko w obszarze dyskryminacji osób LGBTI, ale również do zbierania danych umożliwiających dokonywanie analiz i porównań dotyczących form dyskryminacji ze względu na różne przesłanki.

Ponadto, z preambuły dokumentu usunięte zostały uszczegółowienia dotyczące praw człowieka w kontekście płci, orientacji seksualnej i tożsamości płciowej, przy zachowaniu odwołania do praw człowieka, jako uniwersalnej wartości, która ma zastosowanie wobec wszystkich.

Na posiedzeniu Rady EPSCO w dniu 16 czerwca 2016 r. Rada przyjęła pakiet konkluzji ws. równości płci i LGBTI.

Konkluzje w odniesieniu do „Listy działań na rzecz poprawy równego traktowania osób LGBTI” zostały oparte na kompromisowej wersji dokumentu, w której zaakceptowane zostały poprawki Polski. Pomimo szczegółowych zastrzeżeń dotyczących niektórych obszarów „Listy działań na rzecz poprawy równego traktowania osób LGBTI” uczestniczący w posiedzeniu EPSCO Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania poparł konkluzje zawarte w ostatecznej ich wersji. Podkreślił, że ochrona przed dyskryminacją dla wszystkich osób, w tym osób LGBTI, jest zdaniem polskiego rządu i społeczeństwa bardzo ważna, potrzebne jest jednak lepsze zbadanie przez Agencję Praw Podstawowych skali dyskryminacji osób LGBTI w Europie.

Podczas posiedzenia Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zgłosił jednocześnie oświadczenie dotyczące ochrony kwestii znajdujących się w wyłącznych kompetencjach państw członkowskich. Do protokołu złożone zostały oświadczenia Polski, Węgier oraz wspólne oświadczenie Szwecji, Danii, Austrii i Belgii.

Konkluzje Rady EPSCO w sprawie „Listy działań Komisji Europejskiej na rzecz poprawy równego traktowania osób LGBTI” nie mają charakteru umowy prawnie wiążącej. Są wspólnym

stanowiskiem państw członkowskich podsumowującym pewien etap prac Komisji Europejskiej, i odnoszącym się do wewnętrznego, roboczego dokumentu Komisji. Dokument ten nie był przedmiotem uzgodnień, przyjęcie przez Polskę Konkluzji nie oznacza akceptacji dla dokumentu, jako takiego, jednocześnie dając instrumenty monitorowania jego realizacji.

2.2.4 Udział w przygotowaniu sprawozdań oraz spotkaniach z przedstawicielami instytucji międzynarodowych

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania przygotował również swoje stanowisko i wkład do dokumentów, co do których instytucją wiodącą było inne ministerstwo:

- w sprawie wdrożenia zaleceń zawartych w Deklaracji z Brukseli z dnia 27 marca 2015 r.;
- do raportu w ramach Universal Periodic Review;
- do raportu nt. realizacji zaleceń V raportu Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji.

Przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania brał również udział w dniu 15 listopada 2016 r. w spotkaniach z ekspertami Rady Europy w ramach drugiej rundy ewaluacji Konwencji RE w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi.

2.2.5 Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych

Przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania, jako członek delegacji RP w dniach 21 i 22 września 2016 r. wziął udział w obronie Sprawozdania RP z wykonania Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych w Genewie.

W ramach spotkania z Komitetem podkreślono, iż w ostatnich latach dokonanych zostało wiele zmian rozwiązań prawnych i politycznych dotyczących m.in. pracy, polityki rodzinnej, edukacji i opieki zdrowotnej. Polska ratyfikowała wiele istotnych aktów prawa tj. Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych, Konwencję Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych, Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Przewodniczący delegacji przedstawił informacje o najważniejszych działaniach polskiego rządu w ostatnich latach w następujących kwestiach: polityka prorodzinna, mieszkalnictwo, ochrona przed przemocą w rodzinie, ochrona dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym, edukacja, opieka zdrowotna, rynek pracy, ochrona osób pracujących, dialog społeczny, ubezpieczenia społeczne.

2.2.6 Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych

Przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania brał udział w przygotowaniu oraz obronie VII Sprawozdania Okresowego RP z wykonania przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. Obrona miała miejsce w dniach 17-18 października 2016 r. w Genewie.

Pakt został przyjęty w 1966 r., a Polska ratyfikowała go w 1977 r. Pakt zobowiązuje państwa-strony do zapewnienia praw obywatelskich i politycznych, takich, jak: prawo do życia, wolność religii i swoboda wyznania, wolność słowa i zgromadzeń, prawo do uczestniczenia w wyborze władzy, równość wobec prawa.

Komitet Praw Człowieka to organ kontrolny powołany na mocy art. 28 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z 16 grudnia 1966 roku. Jego celem jest monitorowanie przestrzegania postanowień Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. Komitet Praw Człowieka składa się z 18 członków - ekspertów z zakresu praw człowieka.

W dniu 4 listopada 2016 r. Komitet Praw Człowieka ONZ ogłosił rekomendacje z rozpatrzenia VII Sprawozdania okresowego Polski z realizacji postanowień Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

2.3 Sprawy wpływające do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania

W okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania wpłynęło 127 wniosków z prośbą o pomoc lub interwencję. Autorzy wniosków i interwencji wpływających do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania skarżąc się na dyskryminację, *de facto* zwracają się w sprawach, które dotyczą nie dyskryminacji, lecz innych zdarzeń lub procesów, odbieranych, jako niesprawiedliwe społecznie lub niezgodne z prawem. Stanowi to prawie 50% spraw wpływających do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania.

Tabela 1. Liczba rozpatrzonych wniosków, listów i interwencji wg obszarów dyskryminacji

Ilość wpływających wniosków i interwencji wg obszaru dyskryminacji					
Obszar dyskryminacji	Rok	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
płeć		139	120	142	18
niepełnosprawność		71	38	35	7
wiek		45	25	18	15
orientacja seksualna		26	14	13	5
pochodzenie etniczne lub narodowe		20	13	13	10
religia lub wyznanie		13	13	7	4
stan zdrowia		28	15	11	1
status materialny		11	7	5	2
stan rodzinny		20	6	4	4
światopogląd lub poglądy polityczne		4	5	0	0
obywatelstwo		9	6	1	2
rasa		1	1	3	2
mobbing		15	8	9	0
stan cywilny		3	2	2	0

inne	161	104	102	57
Suma	566	377	365	127

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania podejmuje działania na podstawie wniosków i informacji ze strony obywateli, grup obywateli lub organizacji pozarządowych. Spośród 127 spraw w 2016 r. na 29% z nich Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania lub jego przedstawiciel udzielił odpowiedzi lub informacji zajmując stanowisko wobec przedstawionego problemu, w tym w większości informując o braku kompetencji Pełnomocnika w opisanej sprawie. Z uwagi na brak wystarczających kompetencji około 43% spraw Pełnomocnik przekazał do rozpatrzenia organom, do których kompetencji należy podjęcie działań lub udzielenie informacji, żądając przesłania stosownych wyjaśnień w danej sprawie. W części przypadków Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania korespondował z właściwą instytucją w celu wyjaśnienia sprawy.

Przykładowe interwencje:

- Do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania wpłynęła m.in. prośba o interwencję, w której zainteresowany podniósł, iż zarówno w reklamach, jak i wewnętrznych materiałach (ulotkach, umowach o współpracę) znanej firm kosmetycznej mowa jest jedynie o kobietach. Tożsamy zarzut został podniesiony w odniesieniu do portalu internetowego tej firmy i zakładek znajdujących się na niej. W odpowiedzi na wystąpienie Pełnomocnika dotyczące prośby o odniesienie się do zarzutów Dyrektor Generalna firmy wyjaśniła, iż wykorzystywanie w niektórych materiałach terminu „Konsultantka” jest elementem pewnego utrwalonego zwyczaju wynikającego z portfolio produktów Spółki, którym są w przeważającej części kosmetyki dla kobiet, jak również odzież damska i biżuteria. Jednocześnie zaznaczyła, iż w dokumentacji wewnętrznej oraz komunikacji stosowane są terminy Konsultant/Konsultantka. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w odpowiedzi na przedstawione wyjaśnienia poddał pod rozagę uwzględnienie w kampaniach internetowych, billboardowych oraz innych o dużym zasięgu, które informują o pracy konsultantów krajowych, wizerunku mężczyzny obok wizerunku kobiety. Pozwoli to uwzględnić strukturę zatrudnienia na stanowisku konsultanta, a tym samym może stanowić dodatkową zachętę dla mężczyzn do pracy w firmie.
- Do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania zostało skierowane pismo dotyczące sposobu przeprowadzania ankiet przez znaną firmę przeprowadzającą badania opinii społecznej. Wnioskujący o interwencję podniósł, iż w trakcie przeprowadzanego badania (ankieta telefoniczna) użytkowników radia i telewizji ankietier firmy po dokonaniu weryfikacji wieku uznał, iż nie ma potrzeby dalszej rozmowy, gdyż wobec osób, które przekroczyły wiek 75 lat posiada już wystarczającą liczbę ankiet. Wnioskujący wyraził opinię, iż w jego ocenie informacja o wystarczającej liczbie ankiet jest niezgodna z prawdą i dochodzi do dyskryminacji osób powyżej 75 roku życia. Mając powyższe na uwadze Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wystąpił z pytaniem do firmy o przedstawienie stosownych wyjaśnień. W odpowiedzi poinformowano, iż w odniesieniu do grupy wiekowej powyżej 75 lat liczba zamierzonych wywiadów uzyskiwana jest najszybciej ze względu na fakt, łatwiej-

szej dostępności oraz wyższej gotowości do ich udzielania przez przedstawicieli przedmiotowej grupy.

Duży odsetek spraw wpływających do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania stanowią wnioski wpływające od osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Prośby o interwencje dotyczą w szczególności w opinii osadzonych: niehumanitarnego traktowania, niehumanitarnych warunków odbywania kary, łamania praw i wolności osadzonych, niewłaściwej opieki zdrowotnej, nagannego zachowania oficerów służby więziennej.

- Do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócono się także z prośbą o poparcie dla utworzenia placówki dla osób niedowidzących i słabowidzących pod nazwą „Centrum Tyfloinformatyki”. Zadaniem placówki byłoby projektowanie, tworzenie i rozwój oprogramowania na rzecz osób niewidomych i niedowidzących. Z uwagi na istnienie w ramach Polskiej Akademii Nauk Instytutu Podstaw Informatyki PAN, który już posiada doświadczenie w tym zakresie i prowadził badania przeciwdziałające wykluczeniu cyfrowemu osób niewidomych, Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania uznał, że Instytut ten byłby najwłaściwszym miejscem do utworzenia ww. Centrum Tyfloinformatyki. W związku z tym zwrócił się do Prezesa Polskiej Akademii Nauk z prośbą o analizę wniosku i rozważenie możliwości utworzenia Centrum Tyfloinformatyki w ramach Polskiej Akademii Nauk. Dodatkowo w wyniku spotkania Pełnomocnika z pomysłodawcami Centrum oraz mając na uwadze istotny cel, jaki przyświeca pomysłowi Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w piśmie do Ministra Cyfryzacji poparł propozycję utworzenia przedmiotowej placówki i zwrócił się o wsparcie finansowe w założeniu Centrum.

Niezależnie od kierowanych do niego wniosków, Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania część zagadnień podejmuje z własnej inicjatywy lub na podstawie doniesień mediów.

- Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wystąpił do Dyrektora Federalnej Agencji Antydyskryminacyjnej (Die Antidiskriminierungsstelle des Bundes), o zbadanie sprawy z Esslingen pod kątem dyskryminacji ze względu na narodowość, etniczność i pochodzenie. W prawie niemieckim równe traktowanie ze względu na narodowość, płeć, oraz inne cechy osobowe, gwarantowane jest dzięki wdrożeniu czterech dyrektyw Unii Europejskiej w ramach Ustawy Ogólnej o Równym Traktowaniu (Allgemeines[...] gleichbehandlungsgesetz- AGG). Niemcy ratyfikowały również Konwencję o Prawach Dziecka, którego artykuł 8 stanowi: „Państwa-Strony podejmują działania mające na celu poszanowanie prawa dziecka do zachowania jego tożsamości, w tym obywatelstwa, nazwiska, stosunków rodzinnych, zgodnych z prawem, z wyłączeniem bezprawnych ingerencji.” Pełnomocnik wydał w sierpniu 2016 r. na swojej stronie internetowej oświadczenie, w którym wyraził zadowolenie z decyzji niemieckiego sądu rodzinnego w Kirchheim unter Teck, który wydał decyzję o powrocie dziecka do rodziców. Nagłośniona medialnie sprawa niemowlęcia odebranego polskiej matce 3 dni po porodzie w niemieckim szpitalu w Esslingen jest jedną z wielu, w których działania Urzędu ds. Dzieci i Młodzieży (Jugendamt) spotykają się ze społecznym protestem. To dzięki działalności obywateli i organizacji obywatelskich przy wsparciu polskich instytucji, interwencje w tak kontrowersyjnych przypadkach kończą się sukcesem.

Potrzeba jest systemowej analizy decyzji podejmowanych przez pracowników Jugendamt.

- Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania poinformował w oświadczeniu, iż będzie podejmował dalsze kroki w tej sprawie, mające na celu wyjaśnić czy działania Jugendamt dotyczące polskie rodziny w Niemczech nie mają charakteru systemowej dyskryminacji. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania na podstawie informacji prasowej wystąpił do Rzecznika Praw Dziecka w sprawie matki w związku z sądowym obowiązkiem znalezienia osoby do opieki nad córką. Kobieta jest osobą z niepełnosprawnością i w opinii sądu nie jest w stanie zapewnić córce właściwej opieki. W odpowiedzi na wystąpienie Pełnomocnika Rzecznik Praw Dziecka poinformował o podjęciu sprawy przez RPD oraz zamiarze wystąpienia do sądu o przesłanie akt i dokonania przez Rzecznika ich analizy.
- W grudniu 2016 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wystąpił do Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia w sprawie spotu społecznego przygotowanego przez Opolski Oddział Wojewódzki NFZ przy współpracy z TVP3 pod tytułem „Dbaj o siebie. Badaj się!”. W swoim wystąpieniu Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania z uwagi na zaniechanie emisji spotu zasugerował autorom wnikliwszą analizę sposobu przedstawiania treści w spotach i innych działaniach edukacyjno-informacyjnych oraz wyboru właściwego sposobu dotarcia do grupy docelowej przy okazji kolejnych działań promocyjnych i profilaktycznych. W odpowiedzi na wystąpienie Pełnomocnika Prezes NFZ przedstawił podjęte w tym zakresie działania oraz poinformował o przyjęciu sugestii, co do sposobu przygotowania następnych spotów społecznych.

3 PROMOWANIE, UPOWSZECHNIANIE I PROPAGOWANIE PROBLEMATYKI RÓWNEGO TRAKTOWANIA

3.1 Projekty realizowane przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania

3.1.1 Kampania radiowa i internetowa dotycząca niedopuszczalności przemocy seksualnej wobec kobiet

W listopadzie 2016 roku Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zrealizował ogólnopolską kampanię internetowo-radiową dotyczącą niedopuszczalności przemocy seksualnej wobec kobiet. Kampania finansowana była ze środków Funduszu Współpracy Dwustronnej na poziomie krajowym (Norweski Mechanizm Finansowy 2009-2014 i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014).

Celem kampanii było stworzenie przekazu podkreślającego niedopuszczalność przemocy seksualnej wobec kobiet oraz obalenie nieprawdziwych i szkodliwych mitów i stereotypów dotyczących przemocy seksualnej. Celem kampanii było również pokazanie, że problem ten w poważającym stopniu dotyczy kobiet oraz, że przemoc seksualna jest zjawiskiem nagannym oraz przestępstwem.

W związku z realizacją kampanii opracowano linię kreatywną, której motywem przewodnim było hasło: *Przemoc seksualna. Często zaczyna się od słów*. Do opracowania i przygotowania kampanii wykorzystano wiedzę, informacje i doświadczenia wyniesione ze współpracy bilateralnej nawiązanej w latach 2014-2015 ze stroną norweską, w tym z Norwegian Centre for Violence and Traumatic Studies, Biurem Rzecznika ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji w Norwegii, Ministerstwem Sprawiedliwości i Centrum Informacyjnym REFORM.

W ramach kampanii od 8 do 28 listopada 2016 r. (21 dni) wyemitowano w Programie 1 Polskiego Radia oraz RMF FM łącznie 210 dwudziestosekundowych spotów. W tym czasie emitowano również baner animowany w portalu internetowym Onet.pl. Według raportów emisyjnych spot radiowy usłyszało przynajmniej raz 4 185 837 osób, w tym 3 razy spot usłyszało 3 074 370 osób. W internecie wyemitowano 8 045 763 odsłon banera promocyjnego, dzięki którym wygenerowano 7 224 kliknięć w baner, z czego 4 775 przekierowań nastąpiło na stronę www.rownetraktowanie.gov.pl oraz 2 449 na stronę www.przemoc.gov.pl.

Powyższe działanie stanowi realizację działań zaplanowanych w Krajowym Programie Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 (KPDRT). Opis realizacji zaplanowanych w 2016 r. działań znajduje się na str. 94-95 Raportu z realizacji Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania za rok 2016.

3.1.2 Opracowanie fiszki projektu realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

W roku 2016 przygotowano fiszkę projektu, który będzie realizowany w latach 2017-2020 w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (finansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego). Fiszka projektu została w listopadzie 2016 roku zatwierdzona przez Komitet Monitorujący PO WER (uchwałą nr 108 z dn. 23.11.2016 r.). Tym samym projekt Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania został uwzględniony w Rocznym Planie Działania na 2017 rok dla II Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 opracowanym przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Celem projektu jest opracowanie i wdrożenie spójnego systemu monitorowania równości szans płci oraz opracowanie i wdrożenie modelu współpracy międzysektorowej (pomiędzy administracją centralną, regionalną, lokalną oraz organizacjami pozarządowymi i partnerami społecznymi) na rzecz równości szans płci. Odbiorcami projektu są Pełnomocnicy Wojewódzcy do Spraw Równego Traktowania oraz Koordynatorzy do Spraw Równego Traktowania w urzędach centralnych. Jednakże poprzez charakter koncepcyjno-wdrożeniowy projektu, rezultaty i produk-

ty projektu powinny przekładać się na realizację rzeczywistych potrzeb społecznych, w tym zwłaszcza poprawę sytuacji kobiet, kobiet z dziećmi i kobiet powracających po urloпах związanych z opieką nad dzieckiem/dziećmi do środowiska pracy, poprawienie warunków dla awansu zawodowego kobiet (w szczególności na stanowiska kierownicze) oraz likwidację/minimalizację problemu szkodliwych społecznie stereotypów i przeciwdziałanie zjawisku mobbingu i molestowania ze względu na płeć.

3.2 Udział w spotkaniach, seminariach i konferencjach dotyczących równego traktowania

3.2.1 Międzynarodowa konferencja naukowa „Kobieta 50+ w zwierciadle swoim i świata”

W dniu 3 marca 2016 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania uczestniczył w konferencji „Kobieta 50+ w zwierciadle swoim i świata”. Konferencja odbyła się pod patronatem naukowym Komitetu Nauk o Pracy i Polityce Społecznej Polskiej Akademii Nauk.

Celem konferencji było upowszechnienie problematyki aktywizacji kobiet 50+. Tematem przewodnim spotkania był wpływ odpowiednio dostosowanych i stosowanych narzędzi edukacyjnych na budowanie relacji oraz wykorzystanie przez kobiety 50+ doświadczenia i życiowej mądrości. Konferencja odbyła się w ramach projektu Aktywne kobiety 50+ ERASMUS+ Edukacja dorosłych. Gośćmi konferencji byli także Zastępca Ambasadora Słowenii, Wice Przewodnicząca Komitetu Nauk o Pracy i Polityce Społecznej, Prorektor ds. Nauki Akademii Pedagogiki Specjalnej oraz goście z Litwy, Turcji i Hiszpanii.

Podczas konferencji Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania podkreślił znaczenie tego rodzaju projektów dla przywracania osobom starszym godnego miejsca w społeczeństwie. Zwrócił także uwagę na wartość wielowymiarowych partnerstw oraz na życzliwą i efektywną współpracę instytucji grantodawczej (ERASMUS+) z grupą partnerską, realizującą projekt.

3.2.2 LIX Sesja Komisji Statusu Kobiet ONZ

W dniach 14-24 marca 2016 r. w Nowym Jorku odbyła się 60. Sesja Komisji ds. Statusu Kobiet (CSW). Podczas sesji przedstawiciele państw, przedstawiciele Narodów Zjednoczonych i społeczeństwa obywatelskiego, mediów i sektora prywatnego wymieniali się doświadczeniami i dobrymi praktykami. Tematem przewodnim 60. Sesji Komisji Statusu Kobiet było powiązanie pomiędzy równouprawnieniem kobiet a zrównoważonym rozwojem („*Women’s empowerment and its link to sustainable development*”). Podczas sesji zaplanowano także ocenę postępów w realizacji uzgodnionych wniosków z 57. Sesji Komisji Statusu Kobiet z 2013 roku w sprawie eliminacji i zapobiegania wszelkim formom przemocy wobec kobiet i dziewcząt.

60. Sesję Komisji ds. Statusu Kobiet rozpoczęła sesja otwierająca połączona z dyskusją generalną na wysokim szczeblu. W trakcie sesji otwierającej głos zabrali: Ban Ki-moon, Sekretarz Generalny ONZ, Antonio de Aguiar Patriota, Przewodniczącą Komisji ds. Statusu Kobiet, Mogens Lykketoft, Przewodniczący Zgromadzenia Ogólnego, Jurg Lauber, Vice Przewodniczący

Rady Gospodarczej i Społecznej, Phumzile Mlambo-Ngcuka, Dyrektor Wykonawcza, UN Women, Yoko Hayashi, Przewodnicząca, Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Wobec Kobiet (CEDAW), Dubravka Šimonović, Specjalny Sprawozdawca w zakresie Przemocy wobec Kobiet.

Podczas sesji otwierającej sekretarz generalny ONZ Ban Ki-moon zaznaczył m.in., że w ciągu ostatnich dziewięciu lat, jako sekretarz generalny, mianował ponad 150 wybitnych kobiet, na stanowiska zastępcy sekretarza generalnego w randze asystent sekretarza generalnego lub podsekretarza generalnego. W chwili objęcia przez niego urzędu, nie było żadnych kobiet pełniących funkcję specjalnych przedstawicieli. Obecnie, prawie jedna czwarta misji ONZ jest prowadzona przez kobiety. Jak podkreślił nie jest to wiele, ale stanowi ważny krok w realizacji rezolucji Rady Bezpieczeństwa nr 1325 w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa. Podkreślił kontynuację działań na rzecz walki ze szklanym sufitem oraz z głęboko zakorzenionym uprzedzeniem, że kobiety nie są w stanie poradzić sobie z kwestiami bezpieczeństwa; który jest całkowicie nieprawdziwy. Wezwał rządy, przedsiębiorców i inne podmioty do podejmowania działań w celu zwiększenia równości płci, która wymaga pełnego poszanowania praw człowieka: kobiet i dziewcząt na całym świecie.

Podczas sesji generalnej wystąpienie narodowe przedstawił również Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania. W swym wystąpieniu Pełnomocnik podkreślił, że z zadowoleniem należy przyjąć odniesienia dotyczące szacunku dla krajowych polityk i priorytetów, które pojawiają się w całym dokumencie *“The 2030 Agenda for Sustainable Development” (SDGs)*. Postęp we wdrażaniu SDGs nie zostanie jednak osiągnięty, jeśli tylko mężczyźni będą odgrywać wiodącą rolę. Utrzymujące się nierówności między kobietami i mężczyznami, brak równowagi w stosunkach między płciami, korzystanie z praw dostępu do zasobów, edukacji, sprawiedliwości, zatrudnienia i ochrony socjalnej, a także nierównego udziału w procesie decyzyjnym, stanowią przeszkodę dla pełnych i równych szans kobiet w skorzystaniu z zrównoważonego rozwoju. Mężczyźni i kobiety muszą być jednakowo uprawnieni do wyrażania swoich opinii i potrzeb, a tym samym do realizacji swoich praw. Podkreślił, że w związku z tym państwa członkowskie powinny w pełni wdrożyć zobowiązania do zapewnienia równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet zawarte w Pekińskiej Platformie Działania, jak również w Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. Podczas swojego wystąpienia w debacie generalnej Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania skupił się także na przedstawieniu działań polskiego rządu na rzecz promowania praw kobiet poprzez poprawę statusu kobiet, zapewnienie im równych warunków na rynku pracy oraz zwalczanie stereotypów. Podkreślił także znaczenie zapewnienia równowagi pomiędzy życiem rodzinnym a zawodowym i potrzebę promowania wartości rodzinnych pod hasłem „moda na rodzinę” (*Family Mainstreaming*).

W dniu 14 marca 2016 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wziął również udział w panelu ministerialnym poświęconym wzmocnieniu narodowych instytucji, działających na rzecz równouprawnienia i równości płci (*Enhancing national institutional arrangements for gender equality and women’s empowerment*). W trakcie swojego wystąpienia Pełnomocnik przedstawił dotychczasowe działania polskiego rządu w tym zakresie, w tym. m.in. powołanie Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania, przyjęcie Krajowego Programu

Działań na Rzecz Równego Traktowania oraz powołanie Koordynatorów do spraw Równego traktowania w instytucjach administracji rządowej oraz Pełnomocników do spraw Równego Traktowania w urzędach wojewódzkich.

Podczas dyskusji generalnej, wystąpieniach narodowych oraz dyskusjach w trakcie paneli powtarzającymi się elementami były:

- kwestie ekonomicznego równouprawnienia kobiet,
- potrzeba zrównania wynagrodzeń za jednakową pracę dla kobiet i mężczyzn,
- zapewnienie jednakowego dostępu do rynku pracy, uznanie nieodpłatnej pracy w gospodarstwie domowym,
- przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet,
- zwalczanie szkodliwych praktyk w tym m.in. przedwczesne małżeństwa oraz okaleczanie żeńskich narządów płciowych,
- promowanie kwestii płciowych w polityce krajowej, w celu pełnej implementacji Agendy 2030,
- kwestie dotyczące zdrowia i praw seksualnych i prokreacyjnych,
- potrzeba gromadzenia danych.

W dniu 15 marca 2016 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wziął również udział w śniadaniu ministrów UE. Tematem przewodnim spotkania było m.in. zwalczanie przemocy wobec kobiet i seksualnej w sferze publicznej oraz sytuacja kobiet migrantek i uchodźczyń.

Podczas sesji CSW Pełnomocnik, w ramach spotkania bilateralnego, spotkał się z Katalin Novak, węgierską Minister ds. Młodzieży i Rodziny. Głównymi tematami rozmowy były Konkluzje Rady ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Ochrony Konsumentów (EPSCO) ws. LGBT oraz odniesienia do praw seksualnych i prokreacyjnych (*sexual and reproductive health and reproductive rights* –SRHR) w ramach wspólnego stanowiska UE podczas negocjacji na forum CSW.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania odbył także spotkanie z Irene Natividad, przewodniczącą *Global Summit of Women* w sprawie organizowanego w czerwcu 2016 r. w Warszawie Światowego Szczytu Kobiet. Spotkanie miało charakter zapoznawczy i było pierwszym spotkaniem Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania z przewodniczącą Irene Natividad.

3.2.3 VIII Kongres Kobiet

W dniu 13 maja 2016 r. Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania wziął udział w otwarciu VIII Kongresu Kobiet. Podczas swojego wystąpienia Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania podkreślił, że obecność Pełnomocnika jest oczywistym dowodem szacunku rządu polskiego dla wszystkich polskich kobiet: kobiet-matek, kobiet-babć, kobiet-pracujących w spółkach, urzędach, szkołach, na uczelniach, w szpitalach, ośrodkach zdrowia, domach pomocy społecznej, organizacjach pozarządowych oraz kobiet - zakonnic, uznania ich

praw do realizowania swych aspiracji życiowych i troski o pełne poszanowanie ich godności. Wskazał także na obszary, które wymagają podejmowania dalszych działań takich jak np. system instytucjonalno-prawny wsparcia kobiet-matek wychowujących przez dłuższy czas dzieci zarówno na etapie edukacji i wychowania dzieci, jak też ich powrotu na rynek pracy. Podkreślił, iż w ostatnich latach podjęto szereg inicjatyw, które mają prowadzić do bardziej zrównoważonego udziału kobiet i mężczyzn w zarządzaniu firmami. Polska, z udziałem kobiet we władzach spółek publicznych na poziomie nieznacznie poniżej 18%, plasuje się na piętnastym miejscu w Unii Europejskiej, wynik ten nie może zadowalać. Wskazał, że jest to zadanie dla liderów/liderek, działaczy/działaczek, wolontariuszek/wolontariuszy organizacji pozarządowych, których celem jest awans zawodowy kobiet i uzyskanie w tym obszarze prawdziwej zmiany społecznej. Zachęcił organizacje pozarządowe do podejmowania wysiłków by poprawić ten stan rzeczy oraz przenoszenia dobrych praktyk z jednej firmy do kolejnych. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania podczas swoje wystąpienia zapewnił, że w imieniu rządu gorąco sekunduje organizacjom działającym na rzecz awansu kobiet.

3.2.4 Seminarium „5 lat ustawy równościowej – ocena funkcjonowania i rekomendacje zmian”

W dniu 23 maja 2016 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zorganizował w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów seminarium, podczas którego oceniono rozwiązania prawne zawarte w ustawie z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania oraz przedstawiono stanowiska zarówno za, jak i przeciw nowelizacji jej przepisów. Wstępem do dyskusji były głosy przedstawicieli czterech organizacji.

Kwestia dotycząca skuteczności działania ustawy równościowej została przedstawiona przez Karolinę Kędziórę reprezentującą Koalicję na Rzecz Równych Szans, która postulowała otwarcie katalogu cech prawnie chronionych oraz powiązanie ich z zakresem przedmiotowym ustawy, a także podejmowanie działań zmierzających do prowadzenia edukacji antydyskryminacyjnej oraz wspierania organizacji działających na rzecz równego traktowania oraz przeciwdziałania dyskryminacji. Jacek Zadrozny z Fundacji Vis Maior zauważył, że rozwiązania zawarte w ustawie „równościowej” niedostosowane są do wymogów wskazanych w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych przedstawiając przykłady sytuacji, w których osoby z niepełnosprawnością stawały się ofiarą dyskryminacji między innymi w obszarze edukacji, dostępu do usług czy opieki zdrowotnej. Głos przeciw nowelizacji ustawy „równościowej” zaprezentował dr Tymoteusz Zych z Instytutu na Rzecz Kultury Prawnej „Ordo Iuris”. Nawiązując do raportu Europejskiej Agencji Praw Podstawowych „EU LGBTI Survey”, krytycznie odniósł się do metodologii przeprowadzonych badań w zakresie występowania dyskryminacji wobec osób LGBTI. Wskazał, że rozszerzanie przepisów antydyskryminacyjnych powinno być poprzedzone rzetelnymi badaniami na reprezentatywnej grupie respondentów, tak, aby faktycznie wykazać, czy w danej grupie osób oraz zakresie dyskryminacja występuje. Podniesiono, że w sytuacji rozwoju prawa antydyskryminacyjnego dochodzi do ścierania się różnych konstytucyjnych wartości,

w tym wolności słowa, religii i swobody prowadzenia działalności gospodarczej. Przedstawił przykłady spoza terytorium Polski, gdzie pierwszeństwo stosowania zasady równego traktowania przed zasadą swobody działalności gospodarczej doprowadziło do bankructwa przedsiębiorców. W swoim wystąpieniu dr Zych podniósł także kwestie związane z „odwróconym ciężarem dowodu”, który przewiduje ustawa „równościowa” w zakresie objętym ochroną prawną przed uzasadnioną dyskryminacją. Celowość i adekwatność przyznania przez ustawodawcę szczególnych praw stronie procesowej winna być szczególnie mocno uzasadniona. Z kolei Rafał Górski z Instytutu Spraw Obywatelskich INSPRO odniósł się do braku objęcia przepisami ustawy „równościowej” bardzo istotnej przesłanki, którą jest rodzicielstwo. Wskazał, że konieczne jest uregulowanie sytuacji osób w aspekcie objęcia ich powszechnym ubezpieczeniem emerytalnym, które wykonują nieodpłatną pracę domową na pełen etat. Zaprezentował założenia kampanii pn. „Dom też praca” na rzecz zrównania w prawach i sytuacji ekonomicznej rodziców decydujących się poświęcić wychowaniu dzieci. W Polsce ok. 1,6 mln osób wykonuje pełnoetatową pracę w domu, za którą nie otrzymuje wynagrodzenia i z tytułu wykonywania, której nie ma praw pracowniczych ani nie nabywa praw emerytalnych.

Uczestnicy debaty prezentowali różne stanowiska uznając z jednej strony, że godność osoby ma wartość wyższą niż inne wartości, takie jak wolność słowa, religii i gospodarowania, a skala dyskryminacji nie ma znaczenia dla objęcia osób dyskryminowanych prawną ochroną. Z drugiej strony wskazano natomiast, że polskie prawo antydyskryminacyjne spełnia wymogi prawa UE. Należy także dyskutować o granicach prawa antydyskryminacyjnego uwzględniając charakterystykę przesłanek chronionych oraz inne wartości konstytucyjne. Uznanie części środowisk znalazł postulat wprowadzenia ochrony ze względu na rodzicielstwo.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania na zakończenie podkreślił, że jakkolwiek dyskryminacja, a szczególnie przemoc, która jest jej skutkiem zasługuje na potępienie. Jednak zakres ochrony winien być bardzo ściśle powiązany z faktyczną sytuacją środowisk i grup narażonych na nierówne traktowanie oraz uwzględniać wszystkie równoprawne wartości konstytucyjne. Organizacje pozarządowe są i powinny być źródłem wiedzy o dyskryminacji, jednak wiedza w tym zakresie musi być oparta na rzetelnych badaniach.

Powyższe działanie stanowi realizację działania zaplanowanego w Krajowym Programie Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 (KPDRT). Opis realizacji zaplanowanego w 2016 r. działania znajduje się na str. 8-9 Raportu z realizacji Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania za rok 2016.

3.2.5 Spotkanie poświęcone przestępstwom o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym

W ramach monitorowania zjawiska przestępczości motywowanej uprzedzeniami, 17 maja 2016 roku Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zorganizował w KPRM spotkanie poświęcone przestępstwom o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym: skali zjawiska w Polsce, działaniom prowadzonym przez instytucje publiczne oraz możliwościom podniesienia skuteczności tych działań.

W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Prokuratury Krajowej, Policji, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, związków wyznaniowych, stowarzyszeń mniejszości narodowych i cudzoziemców oraz organizacji zajmujących się prawami człowieka i przeciwdziałaniem przestępstwom motywowanym uprzedzeniami.

Inaugurując spotkanie Pełnomocnik podkreślił brak akceptacji dla jakichkolwiek wystąpień i działań motywowanych uprzedzeniami. Punkt wyjścia do dyskusji stanowiły prezentacje Pełnomocnika Komendanta Głównego Policji do spraw Ochrony Praw Człowieka, Zastępcy Prokuratora Krajowego i przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Omówili oni instrumenty zwalczania przestępczości motywowanej uprzedzeniami i działania zmierzające do jej ograniczenia, stosowane przez reprezentowane przez nich instytucje, a także dostępne dane o skali tej przestępczości.

Dyskusja koncentrowała się wokół kwestii zapewnienia ofiarom realnych możliwości zgłaszania przestępstw, podniesienia skuteczności rozpoznawania i kwalifikowania czynów i motywacji sprawców, kształtowania wiedzy o społecznościach mniejszości i wrażliwości kulturowej. Wiele uwagi poświęcono negatywnym skutkom wypowiedzi motywowanych uprzedzeniami, których dopuszczają się politycy, a także brakowi w przestrzeni publicznej pozytywnych komunikatów na temat wyznawców innych religii i uchodźców oraz jednoznacznego potępienia wypowiedzi i działań o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym.

Wśród wyzwań dla reprezentowanych przez siebie służb Zastępca Prokuratora Krajowego wskazała: konieczność dostosowania warunków pracy prokuratorów i policji do zagrożeń cyberprzestępczości, właściwą kwalifikację czynów, wystandaryzowanie reakcji na te same czyny w skali kraju, poprawę skuteczności walki z mową nienawiści w Internecie, uwzględnienie motywacji we wszystkich rodzajach przestępstw, a Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka: utrzymanie w priorytetach Komendy Głównej Policji walki z przestępstwami z nienawiści oraz dalszą profesjonalizację pracy operacyjnej w taki sposób, aby przekładała się na efekty procesowe.

Na stronie internetowej Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania (www.spoleczenstwoobywatelskie.gov.pl) dostępne są materiały dotyczące przeciwdziałania przestępstwom motywowanym uprzedzeniami, przygotowane na prośbę Pełnomocnika przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Prokuraturę Krajową.

Powyższe działanie stanowi realizację działania zaplanowanego w Krajowym Programie Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 (KPDRT). Opis realizacji zaplanowanego w 2016 r. działania znajduje się na str. 109-110 Raportu z realizacji Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania za rok 2016.

3.2.6 Uroczysta gala rozdania nagród XII edycji Konkursu „Historia i Kultura Żydów Polskich” dla szkół ponadpodstawowych oraz VIII edycji konkursu „Na wspólnej ziemi”

4 czerwca 2016 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wziął udział w uroczystej gali rozdania nagród XII edycji Konkursu „Historia i Kultura Żydów Polskich” dla szkół ponadpodstawowych oraz VIII edycji konkursu „Na wspólnej ziemi”. Pełnomocnik wręczył nagrody dla dwóch szkół ufundowane przez Beatę Szydło, Prezesa Rady Ministrów, a także upominki dla laureatów konkursu „Na wspólnej ziemi” w imieniu swoim oraz Anny Marii Anders, Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów ds. Dialogu Międzynarodowego.

3.2.7 Światowy Szczyt Kobiet w Warszawie

Światowy Szczyt Kobiet odbył się w dniach 9 – 11 czerwca 2016 r. w Warszawie. Po raz 26. organizatorem Szczytu był Global Summit of Women z siedzibą w Waszyngtonie. Warszawski szczyt dotyczył tematyki innowacyjności kobiet na polskim i globalnym rynku, a zwłaszcza „budowania inkluzywnej gospodarki w erze cyfrowej”. To przedsięwzięcie koncentruje swoją uwagę na promowaniu obecności kobiet w gospodarce światowej. Jest to miejsce, gdzie sektory – publiczny, prywatny i non-profit spotykają się, by działać ze wspólną wizją znacznego zwiększenia możliwości ekonomicznych kobiet poprzez wymianę rozwiązań zawodowych i strategii twórczych inicjowanych przez kobiety przywódczynie w różnych częściach świata. Szczyt nazywany jest potocznie kobiecym Davos. Pierwsza Dama pani Agata Kornhauser-Duda objęła Honorowym Patronatem XXVI w Warszawie. W Szczycie udział wzięło ponad 1000 uczestników i uczestniczek z 75 krajów.

W celu wsparcia organizatorów Szczytu oraz zorganizowania imprez towarzyszących Szczytowi zaangażowane były m.in. Ministerstwo Edukacji Narodowej; Ministerstwo Finansów; Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego; Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Ministerstwo Rozwoju; Ministerstwo Skarbu Państwa; Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji; Ministerstwo Spraw Zagranicznych; Narodowe Centrum Kultury; Polska Agencja Rozwoju Przemysłu; Polska Agencja Rozwoju; Polska Organizacja Turystyczna; Stołeczne Biuro Turystyki

Podczas pierwszego dnia Szczytu odbył się panel ministerialny pt. “Public-Private Sector Partnerships Advancing Women and Girls”. Panel Ministerialny, będący jednym z elementów corocznego Szczytu koncentrował się na procesie zmian, które nastąpiły w ramach Partnerstwa Sektora Publicznego – Prywatnego skierowanego na zwiększenie udziału kobiet i dziewcząt w rozwoju gospodarczym. W imieniu Polski w panelu uczestniczył Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania. W panelu pt. „Doing Business with Poland” udział wzięła Mateusz Morawiecki, Wicepremier, Minister Rozwoju, Minister Finansów. Podczas swojego wystąpienia Wicepremier przedstawił sposoby, w jaki sposób państwo aktywizuje kobiety i próbuje skłonić je do prowadzenia biznesu.

W uroczystej ceremonii otwarcia Światowego Szczytu Kobiet w Warszawie udział wzięli Beata Kempa, Minister – członek Rady Ministrów, Szefowa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów; Wojciech Kaczmarczyk, Pełnomocnik Rządu do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego oraz Teresa Czerwińska, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

W dniu 9 czerwca 2016 roku dla uczestniczek Szczytu została wydana przez Premier Beatę Szydło uroczysta kolacja w Arkadach Kubickiego.

3.2.8 Forum III Wieku w Nowym Sączu

W dniach 7-8 września 2016 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania uczestniczył w Forum III Wieku w Nowym Sączu. Konferencja była wydarzeniem towarzyszącym XXVI Forum Ekonomicznemu w Krynicy-Zdroju. Organizatorem Forum III Wieku był Sąddecki Uniwersytet Trzeciego Wieku oraz Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Forum objęte zostało patronatem honorowym Pełnomocnika Rządu do Spraw Społeczeństwa Obywatelskiego i Pełnomocnika do Spraw Równego Traktowania.

Podczas pierwszego dnia konferencji Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania uczestniczył w debacie pt. „Polityka senioralna wyzwaniem dla Europy. Szanse i bariery starzejącego się społeczeństwa”. W debacie uczestniczyli także m. in. przedstawiciele Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Rzecznika Praw Pacjenta. W drugim dniu Forum Pełnomocnik uczestniczył w panelu zatytułowanym „Senior – Obywatel. Jak wykorzystać potencjał i aktywność seniorów dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego”. W panelu wzięli również udział Przewodnicząca Sejmowej Komisji Polityki Senioralnej oraz Honorowy Prezydent Europejskiej Unii Seniorów.

Podczas panelu Pełnomocnik poruszył kwestię istniejących barier legislacyjnych, które utrudniają aktywność obywatelską. Za jedną z najważniejszych form tej aktywności uznał uczestnictwo seniorów w życiu publicznym i społecznym. W imieniu Rządu zadeklarował podjęcie działań zmierzających do likwidacji tych barier, a tym samym do stworzenia przyjaznego środowiska dla działalności obywatelskiej, w tym aktywności osób starszych.

3.2.9 XXIII Konferencja „Człowiek Żyjący z HIV w Rodzinie i Społeczeństwie”

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w dniu 30 listopada 2016 r. wziął udział w XXIII Konferencji „Człowiek Żyjący z HIV w Rodzinie i Społeczeństwie”. Spotkanie to gromadzi kilkusetosobowe gremium specjalistów w dziedzinie zdrowia publicznego, lekarzy, decydentów, przedstawicieli organizacji pozarządowych, mediów, sektora prywatnego i przedstawicieli osób żyjących z HIV. Podczas swojego wystąpienia Pełnomocnik do Spraw Równego Traktowania zwrócił uwagę na wykluczenie i stygmatyzację pacjentów i zadeklarował jednocześnie wsparcie dla programów edukacyjnych i profilaktycznych zwiększających świadomość społeczeństwa i pracowników służby zdrowia. Poinformował jednocześnie uczestników konferencji, że nie ma żadnego zagrożenia dla uchwalenia w niezmiennym kształcie Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS opracowanego na lata 2017-2021, jak i pro-

gramu polityki zdrowotnej Ministra Zdrowia, do którego dopisano trzy kolejne leki nowej generacji, zgodnie w wytycznymi Polskiego Towarzystwa Naukowego AIDS.

3.2.10 Informacja przedstawiona na posiedzeniu Sejmowej Komisji Polityki Senioralnej

Na posiedzeniu sejmowej Komisji Polityki Senioralnej w dniu 14 grudnia 2016 r. przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania przedstawił *Informację Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania na temat przyczyn, przejawów i konsekwencji wykluczenia społecznego i nierównego traktowania osób starszych przedstawiona na Sejmowej Komisji Polityki Senioralnej.*

Przedstawiona informacja zawierała:

- ogólną charakterystykę powodów wykluczenia osób starszych oraz przepisów regulujących ochronę przed dyskryminacją,

- informację o opracowanym w 2013 roku Krajowym Programie Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 określającym cele i priorytety działań na rzecz równego traktowania oraz sposoby przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek oraz orientację seksualną,

- informację o kompetencjach Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania i podejmowanych działaniach w szczególności w ramach wpływających do Pełnomocnika wniosków i próśb o interwencję,

- charakterystykę powodów wykluczenia i dyskryminacji oraz ich konsekwencjach w obszarach:

- ✓ zatrudnienie;
- ✓ przemoc wobec osób starszych;
- ✓ system ochrony zdrowia;
- ✓ dostęp do dóbr i usług, w tym: usługi finansowe, bariery architektoniczne (transport, budynki), wykluczenie cyfrowe, wizerunek osób starszych w mediach, udział w procesie decyzyjnym i dialogu społecznym.

Komisja Polityki Senioralnej przyjęła Informację Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania.

3.3 Dyskusja w sprawie wypowiedzenia Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej

Do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania wpłynął w dniu 28 listopada 2016 r. projekt wniosku o wypowiedzenie Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej wraz z uzasadnieniem, przygotowany i rozesłany do uzgodnień międzyresortowych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Przygotowanie przez Ministerstwo Sprawiedliwości projektu wniosku o wypowiedzenie Konwencji spowodowało w grudniu 2016 r. zainteresowanie medialne, jak również uruchomiło

szereg zapytań w tej sprawie, kierowanych do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania:

- w trybie wniosków o dostęp do informacji publicznej (3);
- petycji (4);
- interpelacji poselskich (3);
- pytań bieżących (1).

Na wszystkie powyższe zapytania została przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania udzielona odpowiedź w imieniu Rządu RP, iż Rząd nie podjął i nie prowadzi działań zmierzających do wypowiedzenia Konwencji.

W dniu 9 grudnia 2016 r. pisemnie z prośbą o szczegółową informację, czy w ramach Rządu toczą się jakiegokolwiek prace związane z wypowiedzeniem Konwencji zwrócił się do Pełnomocnika również Rzecznik Praw Obywatelskich. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania poinformował RPO, iż otrzymał w listopadzie 2016 r. projekt wniosku o wypowiedzenie przedmiotowej Konwencji wraz z uzasadnieniem, przygotowany i rozesłany do uzgodnień międzyresortowych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, oraz że prace nad wypowiedzeniem Konwencji nie zostały zawarte w Planie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów na 2016 rok. Dodatkowo w dniu 10 stycznia 2017 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania dodatkowo poinformował RPO, iż Rząd nie podjął i nie prowadzi działań zmierzających do wypowiedzenia Konwencji, a przygotowany i rozesłany do uzgodnień przez Ministerstwo Sprawiedliwości projekt wniosku o wypowiedzenie Konwencji pozostał bez rozpatrzenia i nie jest procedowany.

3.4 Spotkania Pełnomocnika z przedstawicielami instytucji i organizacji działającymi w obszarze równego traktowania

11 lutego 2016 r. spotkanie z Nilsem Muiżnieksem, Komisarzem Praw Człowieka Rady Europy. Spotkanie - zorganizowane w ramach okresowej wizyty Komisarza w Polsce - poświęcone było omówieniu sposobów realizacji zaleceń sformułowanych w Memorandum Komisarza z 2007 roku skierowanym do Rządu RP oraz priorytetom rządu polskiego w odniesieniu do polityki równego traktowania, dialogu ze społeczeństwem obywatelskim, a także wybranym aspektem polityki społecznej.

19 kwietnia 2016 r. spotkanie z przedstawicielami Ambasady Królestwa Holandii: Adriaanem Palmem, Charge d'Affaires a.i. oraz Krzysztofem Weyherem, Doradcą ds. Politycznych. Podczas spotkania Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania przedstawił planowane działania w ramach pełnionych przez siebie obowiązków. Dyskusja dotyczyła również roli społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych w różnych sektorach życia społecznego m.in. w edukacji, w zdrowiu; wspierania kobiet powracających na rynek pracy po urloпах rodzicielskich i wychowawczych; działań związanych z przeciwdziałaniem dyskryminacji mniejszości. Pełnomocnik podczas spotkania podkreślił, że partnerzy społeczni powinni mieć znacznie bardziej zrównoważony niż dotychczas dostęp do zasobów (programów i środków) oferowanych przez

państwo, powinni być również obecni w debacie publicznej, a ich głos bardziej słyszalny. Zwłaszcza te organizacje i środowiska, które nie były dotąd obecne w debacie publicznej i miały niewystarczający dostęp do zasobów publicznych. Wskazał również, że konieczna jest wciąż debata nad problemami mniejszości w celu ich lepszego zrozumienia, a także wypracowanie w tym zakresie rekomendacji w oparciu o rzetelną wiedzę i dobrze metodologicznie ugruntowane badania. Zapowiedział otwarcie debaty publicznej nad ustawą „równościową” polegającą na ocenie jej funkcjonowania, a także wypracowaniu propozycji zmian.

20 kwietnia 2016 r. spotkanie z Hilal Elver, Specjalnym Sprawozdawcą ONZ ds. prawa do żywienia. Podczas spotkania Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania poinformował, że polskie organizacje pozarządowe są zaangażowane w realizację 3 celów zrównoważonego Rozwoju i odbywa się to w II wymiarach: międzynarodowym oraz krajowym. Zaangażowanie polskich organizacji pozarządowych jest zarówno w zwalczanie głodu, jak i działania wspierające w zakresie polityki zdrowotnej oraz zwiększania umiejętności pozyskiwania żywności. Podczas dyskusji specjalny sprawozdawca ds. prawa do żywienia poruszyła także problem ubóstwa i osób o niskich dochodach, problemu imigrantów i uchodźców, a także równego prawa własności dla kobiet i mężczyzn.

4 maja 2016 r. spotkanie z Anną Carin Öst, Przedstawicielką Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców w Polsce. W czasie spotkania każda ze stron przedstawiła priorytetowe działania własnych instytucji oraz obszary będące w polu zainteresowania zarówno Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania, jak i Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców. Podczas spotkania podkreślono również konieczność przeciwdziałania incydentom o charakterze rasistowskim i prowadzenia - m.in. poprzez media - działań umacniających tolerancję.

5 maja 2016 r. spotkanie z przedstawicielami środowiska prorodzinnego oraz Inicjatywy Rodziców. W spotkaniu wzięli udział autorka materiałów dydaktycznych przedmiotu wychowanie do życia w rodzinie; Przewodniczący Parlamentarnego Zespołu na rzecz Polityki i Kultury Prorodzinnej oraz Sekretarz Inicjatywy Rodziców oraz Komitetu Organizacyjnego akcji „STOP Deprawacji w Edukacji”. Tematem spotkania były polityka Rządu w obszarze wspierania rodziny i promowania w społeczeństwie wartości z nią związanych. Uczestnicy spotkania podzielili się swoimi doświadczeniami i przemyśleniami związanymi z polityką prorodzinną dotychczas realizowaną w Polsce. Przedstawili najważniejsze czynniki, które mają pozytywny wpływ na wsparcie rodziny. Podjęta została również kwestia działań systemowych i edukacyjnych realizowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz aktywności organizacji pozarządowych w tym obszarze.

9 maja 2016 r. spotkanie z przedstawicielkami Koalicji „Karat”. Podczas spotkania poruszono kwestie szkolnictwa zawodowego dziewcząt oraz rynku pracy dla kobiet z wykształceniem zasadniczym zawodowym, jak również związanymi z tym stereotypami dotyczącymi płci. Dyskusja skupiała się także na kwestiach dysproporcji między zarobkami kobiet i mężczyzn z wykształce-

niem zasadniczym zawodowym, przedstawieniu danych statystycznych dotyczących rynku pracy, różnicy płacowej oraz opinii kobiet badanych w 2015 r. Uczestniczki spotkania zapoznały Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania z rekomendacjami wypracowanymi przez ekspertki i ekspertów, które zostały skierowane do właściwych ministrów, Państwowej Inspekcji Pracy oraz przedstawicieli związków zawodowych.

19 lipca 2016 roku spotkanie z przedstawicielami Międzynarodowego Instytutu Ombudsmana. W spotkaniu uczestniczyli ze strony Międzynarodowego Instytutu Ombudsmana: Dr Rafael Ribó I Massó, przewodniczący regionu europejskiego IOI, dyrektor w Zarządzie Światowym IOI, Rzecznik Praw Obywatelskich Katalonii, Peter Tyndall, drugi wiceprzewodniczący IOI dla regionu europejskiego, Rzecznik Praw Obywatelskich Irlandii, Dr Ülle Madise, członek Zarządu Dyrektorów IOI dla regionu europejskiego, Rzecznik Praw Obywatelskich Republiki Estonii, Dr Günther Kräuter, sekretarz generalny IOI, jeden z Rzeczników Praw Obywatelskich Republiki Austrii, Ulrike Grieshofer, dyrektor wykonawczy IOI, Judith Macaya, dyrektor Gabinetu Rzecznika Praw Obywatelskich Katalonii, członek sekretariatu dla regionu europejskiego IOI, a także przedstawicielka Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przedstawiciele Departamentu Spraw Obywatelskich KPRM.

20 października 2016 r. spotkanie z przedstawicielką Fundacji Liderki Biznesu. Spotkanie dotyczyło promowania i upowszechniania równego traktowania kobiet i mężczyzn na stanowiskach decyzyjnych w biznesie.

8 listopada 2016 r. spotkanie z przedstawicielami organizacji działających na rzecz rodziny. Spotkanie dotyczyło m.in. przyjętych przez Komisję Europejską Konkluzji Rady UE w odniesieniu do „Listy działań na rzecz poprawy równego traktowania osób LGBTI” oraz zaprzestaniu deprawowania dzieci i młodzieży. Kolejne spotkania odbyły się w dniu 7 grudnia oraz 14 grudnia 2016 r.

8 listopada 2016 r. spotkanie z przedstawicielkami Fundacji Pistacja. Podczas spotkania przedstawicielki Fundacji zaprezentowały Pełnomocnikowi proponowane przez Fundację działania i projekty w odniesieniu do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Zgodnie z ustaleniami ze spotkania opis działań i projektu zostały przekazane do MEN.

15 listopada 2016 r. spotkanie z przedstawicielami środowisk ojcowskich. Przedstawiciele zobowiązali się przesłać propozycje w zakresie zmian w prawie rodzinnym – opieka naprzemienna (zmiany legislacyjne, dobre praktyki, przykłady gdzie praktyka odbiega od przepisów prawa), a także petycję, jaką przesłał do Ministerstwa Sprawiedliwości jeden z uczestników spotkania i odpowiedź na nią z Ministerstwa Sprawiedliwości.

18 listopada 2016 r. spotkanie z Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Patrykiem Jakim. Podczas spotkania poruszono kwestie wprowadzenia penalizacji „molestowania seksualnego” oraz wsparcia dla ofiar gwałtów. W tym zakresie ustalenia skupiły się w obszarze zwią-

szenia szkoleń sędziów i prokuratorów. Kolejnym tematem poruszonym podczas spotkania były postulaty środowisk ojcowskich, w tym wprowadzenie opieki naprzemiennej, penalizacji „porwań rodzicielskich”, egzekucji postanowień sądów w sprawie kontaktów z dziećmi. Podczas spotkania podniesiono także potrzebę uregulowania prawnego definicji przemocy ekonomicznej.

21 listopada 2016 r. spotkanie z Prezesem Zarządu Polska Fundacja Pomocy Humanitarnej Res Humane, Prezesem Zjednoczenia „Pozytywni w Tęczy” oraz przedstawicielem Stowarzyszenia Wolontariuszy Wobec AIDS „Bądź z nami”.

21 listopada 2016 r. spotkanie z przedstawicielem organizatorów XXIII Konferencji „Człowiek Żyjący z HIV w Rodzinie i Społeczeństwie” w sprawie udziału Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w organizowanej z okazji Światowego Dnia AIDS konferencji.

6 grudnia 2016 r. spotkanie z przedstawicielami Fundacji One Day w sprawie sytuacji dzieci z domów dziecka oraz możliwościach udzielenia pomocy młodzieży 18 – letniej opuszczającej Domy Dziecka.

7 grudnia 2016 r. spotkanie z wiceprezes Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris w sprawie polityki antidyskryminacyjnej.

22 grudnia 2016 r. spotkanie z pomysłodawcą utworzenia nowej placówki badawczej dla osób niewidomych i słabowidzących pod nazwą „Centrum Tyfloinformatyki”. Podczas spotkania została przedstawiona koncepcja nowego Centrum i efekty korespondencji i spotkań z przedstawicielami ministerstw w tej sprawie. Nawiązując do wcześniejszej korespondencji w tej sprawie Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania został poproszony o poparcie zasadności powstania Centrum i wsparcie projektu u Ministra Cyfryzacji, który zadeklarował środki finansowe na ten cel. W nawiązaniu do spotkania Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania działający na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji i wykluczenia wystosował pismo do Ministra Cyfryzacji, w którym podkreślił, że propozycja utworzenia nowej placówki badawczej dla osób niewidomych i słabowidzących pod nazwą „Centrum Tyfloinformatyki” znakomicie wpisująłaby się w zakres przeciwdziałania zjawisku wykluczenia cyfrowego osób z dysfunkcją wzroku i wyraża poparcie dla tej inicjatywy. Jednocześnie Pełnomocnik zwrócił się do Ministra Cyfryzacji z prośbą o rozważenie wsparcia finansowego utworzenia ww. Centrum.

3.5 Spotkania, wydarzenia i konferencje objęte honorowym patronatem

Patronat honorowy Pełnomocnika lub uczestnictwo Pełnomocnika w Komitecie Honorowym mogą być przyznane wydarzeniom lub przedsięwzięciom, które mają zasięg, rangę i znaczenie międzynarodowe, ogólnopolskie, ponadregionalne oraz resortowe, a ich realizacja służy promocji zasady równego traktowania lub przeciwdziałaniu dyskryminacji.

Objęcie patronatu honorowego przez Pełnomocnika lub udział w Komitecie Honorowym są wyróżnieniami honorowymi podkreślającymi szczególny charakter wydarzeń lub przedsięwzięć bezpośrednio związanych z realizacją zasady równego traktowania lub przeciwdziałaniem

dyskryminacji, w szczególności ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religie lub wyznanie, poglądy polityczne, wiek, orientację seksualną, stan cywilny oraz rodzinny.

Wykaz spotkań, wydarzeń i konferencji objętych honorowym patronatem stanowi załącznik nr 1.

4 WSPÓŁPRACA MIĘDZYINSTYTUCJONALNA

4.1 Krajowe zespoły, grupy, rady, w których działają przedstawiciele Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania

Pracownicy obsługujący Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania uczestniczą w imieniu Pełnomocnika w pracach:

- Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych;
- Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Rady ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;
- Zespołu do Spraw Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi;
- Komisji Prawa Humanitarnego;
- Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ);
- Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Cyfrowa Polska 2014-2020 (POPC);
- Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR);
- Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020 (POPW);
- Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020;
- Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2014-2020 (POPT);
- Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (KM PROW 2014-2020)

4.1.1 Komisja Wspólna Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania jest członkiem Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. W posiedzeniach uczestniczą też, w charakterze ekspertów, pracownicy Pełnomocnika.

Komisja została utworzona na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym jako organ opiniodawczo-doradczy Prezesa Rady Ministrów. Komisja Wspólna jest głównym, stałym forum konsultacji we wszystkich sprawach dotyczących mniejszości narodowych i etnicznych. Do zadań Komisji Wspólnej należy w szczególności: wyrażanie opinii w sprawach związanych realizacją praw i potrzeb mniejszości, w tym ocena sposobu realizacji tych praw oraz formułowanie propozycji w zakresie działań zmierzających do zapewnienia realizacji praw i potrzeb mniejszości, opiniowanie programów służących

tworzeniu warunków sprzyjających zachowaniu i rozwojowi tożsamości kulturowej mniejszości, opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących mniejszości, opiniowanie wysokości i zasad podziału środków przeznaczonych w budżecie państwa na wspieranie działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości oraz zachowania i rozwoju języka regionalnego, podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji osób należących do mniejszości. W 2016 roku Komisja Wspólna zebrała się pięciokrotnie.

Na XVII posiedzeniu Zespołu do spraw Romskich Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, które odbyło się w 21 września 2016 roku, przedstawicielka zespołu obsługującego Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania przedstawiła konkluzje raportu Rady Europy „*Wczesne i przymusowe małżeństwa w społeczności romskiej, w kontekście promocji równości płci*”, a także rekomendacje zawarte w dokumencie.

4.1.2 Zespół Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

W dniu 16 marca 2016 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powołał nowego przedstawiciela Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania na członka Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W ramach prac Zespołu w 2016 roku przedstawiciel Pełnomocnika:

- 1) opiniował *Wytyczne ministra właściwego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego z dnia 2016 r. do prowadzenia szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2016-2017na podstawie art. 8, pkt 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1390);*
- 2) uczestniczył w posiedzeniu Zespołu w dniach 2-3 czerwca 2017 r. poświęconemu tematyce przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ocenie projektów nadesłanych do MRPiPS w ramach Programu Osłonowego „*Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*”;
- 3) opiniował *Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r.;*
- 4) uczestniczył w dniach 13-14 grudnia 2016 r. w konferencji podsumowującej Program PL14 „*Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć*” realizowanej w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014, zorganizowanej przez MRPiPS.

4.1.3 Rada ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - PARPA

Przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania uczestniczył w posiedzeniach Rady ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w PARPA. Prace Rady w 2016 r. skupiały się na opiniowaniu wniosków wpływających do Dyrektora PARPA w zakresie potwierdzenia kwalifikacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w kategorii: specjalisty i konsultanta.

4.1.4 Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

W 2016 r. przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania uczestniczył w posiedzeniach Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyły się w dniu: 16 marca, 13 czerwca, 26 września oraz 15 grudnia 2016 r.

Posiedzenia Zespołu poświęcone były przedstawieniu przez właściwe resorty i inne podmioty informacji na temat postępów w realizacji wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zapadłych przeciwko Polsce, jak również przedstawieniu informacji przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych na temat Deklaracji z Brukseli. Ponadto poszczególne resorty przedstawiły informacje na temat działań podejmowanych w celu upowszechniania standardów Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Ponadto, przedmiotem dyskusji członków Zespołu była informacja dotycząca Raportu Rady Europy w sprawie długoterminowej przyszłości systemu konwencyjnego.

4.1.5 Zespół do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi

W roku 2016 odbyło się jedno posiedzenie międzyresortowego Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, w których wziął udział przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania. Spotkanie było poświęcone dyskusji na temat stanu wykonania Krajowego Planu Działań przeciwko handlowi ludźmi na lata 2013-2015 oraz założeniom Krajowego Planu Działań przeciwko handlowi ludźmi na lata 2016-2018. Członkom Zespołu przedstawiono także stan realizacji projektów związanych z problematyką handlu ludźmi.

17 sierpnia 2016 r. został przyjęty przez Radę Ministrów w trybie obiegowym Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2016-2018, w którym przewidziane zostały działania, w które będzie zaangażowany również Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania tj.

- opracowanie Programu wsparcia i ochrony małoletnich ofiar handlu ludźmi;
- opracowanie podręcznika dla organów wymiaru sprawiedliwości oraz organów ścigania, a także innych organów zaangażowanych w zwalczanie handlu ludźmi, w zakresie dotyczącym postępowania w sprawach o handel ludźmi.

Jednocześnie w ciągu 2016 r. odbyły się trzy spotkania Grupy Roboczej międzyresortowego Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi.

4.2 Międzynarodowe zespoły, grupy, rady, w których działają przedstawiciele Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania

4.2.1 Grupa Wysokiego Szczebla ds. Niedyskryminacji, Równości i Różnorodności (HLG-High Level Group)

Pracownicy Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania reprezentują Polskę w Grupie Wysokiego Szczebla ds. Niedyskryminacji, Równości i Różnorodności, która utworzo-

na została w 2015 roku jako grupa doradcza przy Komisji Europejskiej. Członkami są przedstawiciele państw członkowskich UE oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Przewodniczy Komisja Europejska (KE). Każde państwo wyznacza członka oraz zastępcę członka grupy.

Zadania grupy to wspieranie procesu koordynacji i współpracy pomiędzy instytucjami Unii Europejskiej i państwami członkowskimi w zakresie równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na wszystkie chronione prawnie przesłanki z wyjątkiem płci i niepełnosprawności, dla których utworzono osobne grupy wysokiego szczebla. Poza posiedzeniami, stałymi formami współpracy w ramach Grupy są także seminaria poświęcone wymianie dobrych praktyk oraz doroczne konferencje na temat równego traktowania.

W 2016 roku odbyły się dwa posiedzenia Grupy, na których omawiano bieżące sprawy związane z realizacją zasady równego traktowania, wskazano zagadnienia priorytetowe dla poszczególnych państw członkowskich, zaplanowano też i omawiano seminaria poświęcone wymianie dobrych praktyk, organizowane w latach 2016-2017.

4.2.2 Komitet Doradczy Komisji Europejskiej do spraw Równych Szans Kobiet i Mężczyzn (Advisory Committee on Equal Opportunities of Women and Men)

Przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania uczestniczył w 47 posiedzeniu Komitetu Doradczego Komisji Europejskiej do spraw Równych Szans Kobiet i Mężczyzn.

Podczas spotkania zostały zaprezentowane przez Komisję Europejską ostatnio procedowane projekty unijnych aktów prawnych dotyczących równości płci w UE. Przedstawiono również informacje z obecnych i przyszłych Prezydencji UE: Holandii, Słowacji oraz Malty. Przedstawiciele grup roboczych zaprezentowali projekty przygotowywanych w roku 2016 opinii Komitetu w sprawie kobiet migrantów i uchodźców w Europie oraz w sprawie okaleczania żeńskich narządów płciowych (FGM).

Ponadto European Network of Experts in the field of Gender Equality (ENEGE) przedstawiła raport na temat: „Czynników mających wpływ na różnicę w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn (Gender Pay Gap) w UE”.

4.2.3 Grupa Wysokiego Szczebla do spraw Systemowego Włączenia Równości Płci (High Level Group on Gender Mainstreaming)

Przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania reprezentuje Polskę w Grupie Wysokiego Szczebla ds. Systemowego Włączenia Równości Płci, działającej przy Komisji Europejskiej. Grupa, złożona z urzędników reprezentujących rządy wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego, ma charakter nieformalny, informacyjno-doradczy. Każde państwo wyznacza członka oraz zastępcę członka grupy. Grupie przewodniczy Komisja Europejska (KE).

Zadania grupy to wspieranie procesu koordynacji i współpracy pomiędzy instytucjami Unii Europejskiej i państwami członkowskimi w zakresie równości płci oraz systemowego włączenia tej problematyki do polityk krajowych oraz polityk i działań Unii Europejskiej.

W 2016 roku odbyły się dwa posiedzenia Grupy, na których omawiano zagadnienia związane z różnymi aspektami równości kobiet i mężczyzn.

Przedstawicielka Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania uczestniczyła też w dwóch seminariach zorganizowanych w ramach Programu Wzajemnego Uczenia się w zakresie Równości Płci. Seminaria – wymiana dobrych praktyk są jedną z form działalności Grupy Wysokiego Szczebla. Pierwsze z seminariów, zorganizowane w Lublianie 15-16 czerwca 2016 roku, poświęcone było zwiększaniu udziału kobiet w podejmowaniu decyzji politycznych. Drugie (w Brukseli, 28-29 listopada 2016 roku) – Programowi Wzajemnego Uczenia się w zakresie Równości Płci, ocenie jego dotychczasowego przebiegu i zaplanowaniu przyszłych działań.

4.2.4 Spotkania konsultacyjne organizowane przez EIGE

Przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania uczestniczył w dniu 14 września 2016 r. w spotkaniu Europejskiego Instytutu Równości ds. Kobiet i Mężczyzn (EIGE) w Wilnie w sprawie zaleceń mających na celu poprawę zbierania danych na temat gwałtu, zabijania kobiet i przemocy ze strony partnerów w Państwach Członkowskich UE.

Od 2010 roku EIGE aktywnie przyczynia się do zwiększenia wiedzy na temat zjawiska przemocy wobec kobiet w całej UE. W celu poprawy gromadzenia i udostępniania danych administracyjnych dotyczących przemocy wobec kobiet oraz potrzeby ich porównywalności w całej UE – EIGE przeanalizował i zwrócił uwagę na występujące różnice w definicjach badanych przestępstw, rozumieniu pojęć i gromadzeniu danych administracyjnych w Państwach Członkowskich, a ponadto różnorodność metod legislacyjnych. Obecne praktyki gromadzenia danych należy poprawić, tak aby spowodować, iż gromadzone dane administracyjne będą porównywalne w całej UE.

Jako punkt wyjścia dla opracowania zharmonizowanego zbierania danych zostały wybrane przestępstwa: gwałty, zabójstwa kobiet i przemoc ze strony partnerów, ponieważ stanowią najpoważniejsze i najbardziej karalne akty przemocy wobec kobiet. EIGE ma na celu zapewnienie odpowiednich instrumentów badawczych dla tych konkretnych form przemocy wobec kobiet, które doprowadzą w rezultacie do regularnego gromadzenia wiarygodnych i porównywalnych danych administracyjnych w tym zakresie we wszystkich 28 Państwach Członkowskich UE.

Studium koncentruje się na analizie oficjalnych źródeł danych administracyjnych.

W dniach 16-17 listopada 2016 r. przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania uczestniczył także w spotkaniu konsultacyjnym EIGE w sprawie uzupełnienia danych statystycznych o wyniki pomiarów badania przemocy wobec kobiet w państwach członkowskich.

Powyższe prace eksperckie związane są z implementacją postanowień *Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r.* w poszczególnych Państwach Członkowskich i próbą doprowadzenia przez EIGE do porównywalności danych statystycznych zbieranych przez poszczególne Państwa na temat przemocy wobec kobiet.

5 ZESPOŁY DZIAŁAJĄCE PRZY PEŁNOMOCNIKU RZĄDU DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA LUB POD PRZEWODNICTWEM PEŁNOMOCNIKA

5.1 Zespół Monitorujący Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania

W 2016 roku w związku ze zmianami w strukturze administracji rządowej, zaktualizowano przedstawicieli poszczególnych ministerstw będących członkami Zespołu Monitorującego Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania, a w przypadku nowo powstałych ministerstw wyznaczono przedstawicieli w randze sekretarza stanu lub podsekretarza stanu zgodnie z §3 ust. 1 Zarządzenia Nr 29 Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 2015 r. w sprawie Zespołu Monitorującego Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania (M.P. z 2015 r., poz. 362) oraz zarządzenia Nr 33 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 marca 2016 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie Zespołu Monitorującego Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania (M.P. z 2016 r., poz. 286).

Drugie posiedzenie Zespołu Monitorującego Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania odbyło się 27 czerwca 2016 r. Posiedzenie zostało zwołane z inicjatywy Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania. W trakcie posiedzenia przedstawiono etap prac oraz główne wnioski i rekomendacje wynikające z Raportu z realizacji Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania za 2015 r. oraz omówiono kwestie związane z wstępną ewaluacją Programu, a także propozycjami działań stanowiącymi kontynuację Programu.

Pełnomocnik Rządu od Spraw Równego Traktowania poinformował uczestników posiedzenia Zespołu o zbliżającym się końcu realizacji Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016, a także, że przedmiotem prac Zespołu będzie ewaluacja Programu. Głównym celem ewaluacji jest uzyskanie odpowiedzi m.in. na pytanie, co dał program, oraz czy program w takim albo w innym kształcie powinien być kontynuowany w kolejnych latach. Zgodnie z ustaleniami z II posiedzenia Zespołu ministerstwa przygotowały swoje opinie i ewaluację programu w ramach zadań przez nie realizowanych z propozycjami zagadnień, które powinny znaleźć się w nowej edycji Programu.

Nadesłana przez resorty ewaluacja wskazała m.in., że Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania stanowi istotny instrument w realizacji w Polsce polityki równego traktowania. Stwarza okazję do kompleksowej oceny bieżącego stanu przestrzegania zasady równego traktowania oraz ewentualnego wskazania obszarów wymagających poprawy i powinien być kontynuowany. Program ma też charakter strategiczny, zwłaszcza w kontekście obecnych tendencji demograficznych oraz wpisuje się w szerokie podejście do tematyki antydyskryminacyjnej podejmowanej w prawodawstwie na szczeblu krajowym oraz unijnym. O znaczeniu Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania świadczy nie tylko określenie w jednym dokumencie celów i priorytetów państwa w obszarze równego traktowania, ale również możliwość koordynowania i monitorowania jego wdrażania na poziomie centralnym przez jeden podmiot,

jakim jest Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania. Takie rozwiązanie wpływa na skuteczność realizacji Programu i powinno zostać uwzględnione w kolejnej edycji programu.

Program angażował również różne podmioty i środowiska, co zwiększało szanse na szerokie podejście i uwzględnianie działań z zakresu równego traktowania w stosunku do różnych grup defaworyzowanych w Polsce. Dodatkowo w ewaluacji dokonanej przez ministerstwa podkreślane było oddziaływanie wewnątrzadministracyjne dokumentu, poprzez przyczynianie się do podniesienia świadomości pracowników administracji publicznej w zakresie równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji.

Fakt, że Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 był w Polsce realizowany pozytywnie wpływał na ocenę Polski w ramach różnych międzynarodowych procedur monitoringowych zajmujących się problematyką przestrzegania praw człowieka. W opinii Ministerstwa Spraw Zagranicznych realizacja Programu przyczyniła się w znacznym stopniu do wzmocnienia poszanowania międzynarodowych zobowiązań traktatowych Polski w zakresie równego traktowania.

W ewaluacji resorty wskazywały również, na potrzebę szerszej współpracy i pomocy Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w realizacji działań przez poszczególne ministerstwa.

Zauważono także potrzebę modyfikacji modelu zarządzania Programem, który mógłby być bardziej skoncentrowany na spotkaniach podmiotów zaangażowanych we wdrażanie danego zadania (podmiotów odpowiedzialnych i współpracujących), z aktywną rolą koordynacyjną podmiotów odpowiedzialnych.

Opowiedziano się również za utrzymaniem dotychczasowej struktury dokumentu z niewielkimi modyfikacjami dotyczącymi m.in. numeracji celów, objętości wstępów do poszczególnych obszarów.

Opisany w Programie horyzont czasowy realizacji poszczególnych celów oraz wskazanie podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie umożliwił w opinii członków Zespołu Monitorującego Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania efektywną kontrolę jego oddziaływania. Pojawiły się jednak stanowiska proponujące wydłużenie czasu trwania Programu, co w opinii wnioskujących zwiększałoby powodzenie realizacji działań wymagających np. zmian legislacyjnych (często będących procesem długotrwałym).

Wskazano również, że istnieje konieczność doprecyzowania treści celów i działań, również tych wskazanych do kontynuowania, z uwagi na ich niejasność, co ma swoje odzwierciedlenie w treści sprawozdań z realizacji Programu. W niektórych przypadkach biorąc pod uwagę obszerność zawartości niektórych celów szczegółowych (wielość działań), zaproponowano rozbitcie celu na mniejsze i doprecyzowanie działań.

Ministerstwa wskazywały, że niektóre cele skierowane były do zbyt wąskiego grona podmiotów, co niewskazanim resortom uniemożliwiało raportowanie o działaniach przez nie realizowanych. Dlatego też zasugerowano, aby w kolejnej edycji Programu, kierować działania do szerszego grona odbiorców, w szczególności działania o charakterze ogólnym i celów o charakterze przekrojowym.

Podczas ewaluacji pojawiła się również opinia o konieczności bardziej szczegółowego wskazania podmiotów realizujących poszczególne zadania. Szersze wskazywanie podmiotów zainteresowanych bądź właściwości tylko niektórych organów. Odnosi się to w szczególności do sytuacji, gdy działanie realizowane jest do facto przez podmiot nadzorowany przez dany resort, natomiast Program, jako instytucję odpowiedzialną wskazywał ministerstwo, a nie instytucję faktycznie realizującą działanie.

W przypadku, gdy za realizację działania odpowiedzialnych jest kilka instytucji konieczne jest doprecyzowanie zakresu odpowiedzialności poprzez wskazanie jednego podmiotu wiodącego lub koordynującego zadanie, a jeśli nie byłoby to możliwe - powierzenie koordynacji Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Równego Traktowania.

W odniesieniu do Koordynatorów do spraw Równego Traktowania powołanych na podstawie Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 ewaluacja dokonana przez członków Zespołu pokazała, że istnieje potrzeba utrzymania funkcji Koordynatora do Spraw Równego Traktowania w kolejnych latach. Istnieje jednak potrzeba wprowadzenia rozwiązań, które w pełniejszym stopniu wykorzystają potencjał Koordynatorów przy koordynowaniu wdrażania programu w poszczególnych resortach. Doprecyzowania i ujednoczenia wymagają również zakresy kompetencji, uprawnień i obowiązków osób sprawujących funkcję Koordynatora do spraw Równego Traktowania w poszczególnych ministerstwach. Celem efektywniejszego wypełnienia zadań przez Koordynatorów wskazane jest stworzenie ramowego programu działań, który wyznaczałby systemowe priorytety oraz zadania dla osób pełniących tę funkcję. Dodatkowo należy rozważyć stworzenie mechanizmu wspierającego działalność Koordynatorów np. w postaci cyklicznych szkoleń, okresowych spotkań oraz platformy wymiany informacji i doświadczeń. Wskazano również na potrzebę organizowania większej liczby bezpośrednich spotkań między Pełnomocnikiem – jego przedstawicielami a Koordynatorami do spraw Równego Traktowania z poszczególnych urzędów, również na szczeblu wojewódzkim.

Podczas ewaluacji podkreślono również, że w nowym Programie niezbędne jest zacieśnienie współpracy między administracją rządową, samorządową i organizacjami pozarządowymi w celu spójnej koordynacji prowadzonych działań i bardziej efektywnego wydatkowania środków przewidzianych na realizację celów wyznaczonych w nowym dokumencie.

Ministerstwa wchodzące w skład Zespołu Monitorującego Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania, w trakcie ewaluacji oceniały stopień realizacji przez siebie poszczególnych działań. W przypadku zasadności dalszej realizacji proponowały ich kontynuację w dotychczasowym lub zmodyfikowanym, zgodnie z potrzebami, brzmieniu. Ministerstwa nadesłały również propozycje kwestii, które nie były dotychczas ujęte w Krajowym Programie Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 lub ujęte były w innym zakresie.

Wskazano, że istnieje potrzeba kontynuacji działania dotyczącego organizacji szkoleń zamkniętych dla pracowników ministerstw z zakresu problematyki równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji. W odniesieniu do kultury organizacyjnej poszczególnych instytucji podniesienie świadomości pracowników oraz stosowanie działań prewencyjnych wobec tego zjawiska pomoże utrwalić wiedzę o normach etycznych obowiązujących członków korpusu służby cywilnej. Zwiększona zostanie świadomość personelu zarządzającego z zakresu różnorodno-

ści, równości szans, zarządzania zróżnicowanym zespołem oraz obowiązków prawnych związanych z równym traktowaniem poprzez upowszechnienie materiałów edukacyjnych oraz organizację szkoleń z przedmiotowego zakresu.

W odniesieniu do innych propozycji zagadnień, które powinny znaleźć się w nowej edycji programu podkreślono konieczność dokonania przeglądu zaleceń wynikających z międzynarodowych monitoringów przestrzegania praw człowieka w Polsce i na tej podstawie włączenie zadań do Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania. Nowy program powinien także mocniej akcentować zagadnienia przeciwdziałania dyskryminacji osób starszych i osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej i społecznej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, równego dostępu do usług i dóbr publicznych oraz skutecznie wpisywać się w działania prowadzone już w ramach różnych polityk.

Obecnie trwa szczegółowa analiza poszczególnych zagadnień zgłoszonych przez członków zespołu Monitorującego Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania do nowej edycji Programu.

5.2 Zespół do spraw wsparcia Organizacji Światowego Szczytu Kobiet w Warszawie w 2016 r.

Organizowane od 25 lat zjazdy Światowego Szczytu Kobiet (*Global Summit of Women - GSW*) są wydarzeniem stanowiącym globalną platformę wymiany strategii i rozwiązań zmierzających do poprawy statusu kobiet. Szczyt koncentruje swoją uwagę na promowaniu obecności kobiet w gospodarce światowej. Corocznie gromadzi ponad tysiąc uczestniczek, przedstawicielek rządów, pracodawców, organizacji pozarządowych i ekspertek z dziedziny praw kobiet z ponad 100 krajów.

XXVI Światowy Szczyt Kobiet odbył się w dniach 9-11 czerwca 2016 r. w Polsce. W celu właściwego przygotowania Szczytu powołano Zespół do spraw Wsparcia Organizacji Światowego Szczytu Kobiet w Warszawie w 2016 r. (Zarządzenie nr 112 Prezesa Rady Ministrów w sprawie Zespołu do spraw Wsparcia Organizacji Światowego Szczytu Kobiet w Warszawie w 2016 r.). W skład Zespołu wchodził Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania, jako jego przewodniczący oraz przedstawiciele Ministra Cyfryzacji, Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Finansów, Ministra Energii, Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Ministra Rozwoju, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministra Skarbu Państwa, Ministra Sportu i Turystyki, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Spraw Zagranicznych, Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Zarządzenie nałożyło na powstały Zespół zadania związane z opracowaniem planu działań zmierzających do przygotowania i zabezpieczenia Światowego Szczytu Kobiet w Warszawie w 2016 r.; podział zadań między poszczególne służby i organy administracji rządowej zgodnie z ich kompetencjami oraz koordynowanie realizacji tych zadań oraz rekomendowanie form wsparcia organizatora Światowego Szczytu Kobiet w Warszawie w 2016 r., jakie może być udzielone przez administrację rządową. W ramach przygotowań do XXVI-ego Światowego

Szczytu Kobiet Pełnomocnik współpracował również na bieżąco z Krajowym Komitetem Organizacyjnym, w skład którego wchodziły przedstawicielki polskiego biznesu, oraz z Międzynarodowym Komitetem Organizacyjnym, w którego skład wchodzi obecnie około 20 prominentnych przedstawicielek biznesu z całego świata.

6 PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W 2016 roku utrzymał się trend spadkowy w odniesieniu do liczby spraw dotyczących dyskryminacji, zgłaszanych przez osoby prywatne, instytucje i organizacje pozarządowe. Analiza spraw wpływających do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania pokazuje, że wiedza o zjawisku dyskryminacji, dostępnych środkach prawnych i instytucjach wspierających ofiary dyskryminacji zwiększa się, jednak jest nadal niewystarczająca. Sprawy poruszane w listach napływających do Pełnomocnika nadal często de facto nie dotyczą dyskryminacji. W związku z tym, niezmiernie ważne jest dalsze podejmowanie działań świadomościowych oraz edukacyjnych w zakresie problematyki równego traktowania.

Działania Pełnomocnika planowane do realizacji w roku 2017 będą skupione wokół:

- ewaluacji Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 i opracowania nowej edycji Programu na kolejne lata;
- działań na rzecz eliminowania przemocy wobec kobiet obejmujących wsparcie oraz akcje informacyjne o prawie do życia wolnego od przemocy, w szczególności wobec osób starszych i niepełnosprawnych,
- opracowania i wdrożenia spójnego systemu monitorowania równości szans płci oraz opracowania i wdrożenia modelu współpracy międzysektorowej (pomiędzy administracją centralną, regionalną, lokalną oraz organizacjami pozarządowymi i partnerami społecznymi) na rzecz równości szans płci;
- zintensyfikowania działań w takich obszarach, jak równość kobiet i mężczyzn w miejscu pracy ze szczególnym uwzględnieniem wyrównywania szans w dostępie kobiet do wyższych stanowisk w firmach, w tym w zarządach i radach nadzorczych;
- działań zmierzających do kształtowania pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie oraz szacunku wobec osób starszych;
- działań zmierzających do przeciwdziałania przestępstwom z nienawiści;
- promowania rozwiązań w zakresie godzenia życia prywatnego i zawodowego, w tym także promocja aktywnego ojcostwa.

Załącznik nr 1. Wykaz spotkań, wydarzeń i konferencji objętych honorowym patronatem Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w roku 2016.

Lp.	Rodzaj	Organizator	Wydarzenie	Termin
1.	Wydarzenie	Fundacja Edukacyjna Perspektywy	IX edycja akcji "Dziewczyny na Politechniki"	Kwiecień 2016 r.
2.	Wydarzenie	Fundacja Edukacyjna Perspektywy	VI edycja akcji "Dziewczyny do ścisłych!"	Kwiecień 2016 r.
3.	Wydarzenie	Forum Odpowiedzialnego Biznesu	"Karta Różnorodności w Polsce"	Kwiecień 2016 r.
4.	Wydarzenie	Stowarzyszenie Na Tak	"Bieg na tak - Run of Spirit"	2016 r.
5.	Wydarzenie	Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego	VIII edycja ogólnopolskiego konkursu Samorząd Równych Szans	2016 r.
6.	Konferencja	Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego	Gala Finałowa kończąca VIII edycję programu edukacyjnego "Przywróćmy Pamięć"	Czerwiec 2016 r.
7.	Publikacja	Stowarzyszenie Manko	Głos Seniora - Edycja V	Październik 2016 r.
8.	Konferencja	Stowarzyszenie Sądecki UTW	Forum III Wieku, konferencja towarzysząca XXVI Forum Ekonomicznemu w Krynicy-Zdroju	Wrzesień 2016 r.
9.	Wydarzenie	Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej	IX edycja programu edukacyjnego "Młody obywatel"	2017 r.